

LEPPÄVIRRRAN KUNNAN
PERUSOPETUKSEN OPETUSSUUNNITELMA

SISÄLLYSLUETTELO

1 OPETUSSUUNNITELMA.....	4
1.1 OPETUSSUUNNITELMAN LAATIMINEN	4
1.2 OPETUSSUUNNITELMAN SISÄLTÖ	4
2 OPETUKSEN JÄRJESTÄMISEN LÄHTÖKOHDAT.....	5
2.1 PERUSOPETUKSEN ARVOPOHJA	5
2.2 PERUSOPETUKSEN TEHTÄVÄ	6
2.3 PERUSOPETUKSEN JÄRJESTÄMINEN	6
2.4 PERUSOPETUKSEN RAKENNE	7
3 OPETUKSEN TOTEUTTAMINEN	9
3.1 OPPIMISKÄSITYS	9
3.2 OPPIMISYMPÄRISTÖ	9
3.3 TOIMINTAKULTTUURI.....	10
3.4 OPETUSMENETELMÄT JA TYÖTAVAT	10
4 OPPIMISEN JA KOULUNKÄYNNIN TUKI.....	11
4.1 YLEINEN TUKI	15
4.2 TEHOSTETTU TUKI.....	16
4.2.1 OPPIMISSUUNNITELMA	17
4.3 ERITYINEN TUKI	19
4.3.1 PEDAGOGINEN SELVITYS ERITYISTÄ TUKEA VARTEN.....	19
4.3.2 ERITYISEN TUEN PÄÄTÖS.....	22
4.3.3 HENKILÖKOHTAINEN OPETUKSEN JÄRJESTÄMISTÄ KOSKEVA SUUNNITELMA (HOJKS)	23
5 OPPIMISEN JA KOULUNKÄYNNIN TUKIMUODOT	25
5.1 OPETUSJÄRJESTELYIHIN LIITTYVÄ TUKI	25
5.1.1 TUKIOPETUS.....	25
5.1.2 OSA-AIKAINEN ERITYISOPETUS	26
5.1.3 ERITYISOPETUS	27
5.1.4 OPPIAINEEN OPPIMÄÄRÄN YKSILÖLLISTÄMINEN JA OPETUKSESTA VAPAUTTAMINEN.....	28
5.1.5 PIDENNETTY OPPIVELVOLLISUUS	29
5.1.6 TOIMINTA-ALUEITTAIN OPISKELU	30
5.2 OHJAUKSELLINEN JA MUU TUKI.....	32
5.2.1 KODIN JA KOULUN VÄLINEN YHTEISTYÖ	32
5.2.2 OHJAUKSEN JÄRJESTÄMINEN.....	33
5.2.3 TULKITSEMIS- JA AVUSTAJAPALVELUJEN JÄRJESTÄMINEN	34
5.2.4 PERUSOPETUSTA TUKEVA MUU TOIMINTA	37
5.3 JOUSTAVAN PERUSOPETUKSEN TOIMINTA	37
5.4 OPPILASHUOLTO JA TURVALLISUUDEN EDISTÄMINEN	39
5.4.1 OPPILASHUOLTO	39
5.4.2 TURVALLISUUDEN EDISTÄMINEN	40
5.4.3 HENKILÖTIETOJEN KÄSITTELY, SALASSAPITO JA TIETOJEN LUOVUTTAMINEN	42
5.4.4 OPPILASHUOLLON JA TURVALLISUUDEN EDISTÄMINEN PAIKALLISESSA OPETUSSUUNNITELMASSA	43
6 ERI KIELI- JA KULTTUURIRYHMIEN OPETUS	44
8 OPPILAAN ARVIOINTI.....	45
8.1 ARVIOINTI OPINTOJEN AIKANA.....	45
8.1.1 ARVIOINNIN TEHTÄVÄ.....	45
8.1.2 ARVIOINNIN PERIAATTEET	45
8.1.3 ARVIOINNIN AJANKOHTA JA MUOTO.....	45
8.1.4 TYÖSKENTELYN ARVIOINTI	46

8.1.5 TUKEA TARVITSEVAN OPPILAAN ARVIOINTI	46
8.2 PÄÄTTÖARVIOINTI.....	47
8.3 TODISTUKSET	47

1 OPETUSSUUNNITELMA

1.1 OPETUSSUUNNITELMAN LAATIMINEN

Opetussuunnitelman perusteet on kansallinen kehys, jonka pohjalta paikallinen opetussuunnitelma laaditaan. Opetuksen järjestäjällä on vastuu opetussuunnitelman laadinnasta ja kehittämisestä. Opetussuunnitelmassa päätetään perusopetuksen kasvatus- ja opetustyöstä ja täsmennetään perusteissa määritellyjä tavoitteita ja sisältöjä sekä muita opetuksen järjestämiseen liittyviä seikkoja. Perusopetuksen opetussuunnitelmaa laadittaessa tulee ottaa huomioon esiopetuksen opetussuunnitelma ja perusopetuksen yhtenäisyys sekä muut kunnassa tehdyt lapsia, nuoria ja koulutusta koskevat päätökset.

Valtakunnalliset ja paikalliset perusopetusta koskevat päätökset muodostavat perusopetusta ohjavan kokonaisuuden. Nämä päätökset ovat:

- perusopetuslaki ja -asetus
- valtioneuvoston asetus perusopetuslaissa tarkoitetun opetuksen valtakunnallisista tavoitteista ja perusopetuksen tuntijaosta
- esi- ja perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet
- opetuksen järjestäjän hyväksymä opetussuunnitelma
- opetussuunnitelmaan perustuva perusopetusasetuksen 9 §:n mukainen vuosittainen suunnitelma.

Opettajan tulee opetuksessaan noudattaa opetuksen järjestäjän vahvistamaa opetussuunnitelmaa. Opetussuunnitelma voidaan laatia siten, että siinä on kuntakohtainen osio, alueittaisia tai koulukohtaisia osioita sen mukaan kuin opetuksen järjestäjä päättää. Perusopetuksen opetussuunnitelman yhtenäisyys edellyttää eri opettajaryhmien yhteistyötä opetussuunnitelmaa laadittaessa. Oppilaan huoltajien on voitava vaikuttaa varsinkin opetussuunnitelman kasvatustavoitteiden määrittelyyn. Myös oppilaita voidaan ottaa mukaan opetussuunnitelmatyöhön.

Opetussuunnitelma tulee oppilashuoltoa sekä kodin ja koulun yhteistyötä koskevalta osalta laatia yhteistyössä kunnan sosiaali- ja terveydenhuollon toimenpänön kuuluvia tehtäviä hoitavien viranomaisten kanssa.

1.2 OPETUSSUUNNITELMAN SISÄLTÖ

Perusopetuksen opetussuunnitelmasta tulee ilmetä seuraavat seikat sen mukaan kuin opetuksen järjestäminen edellyttää:

- arvot ja toiminta-ajatus
- yleiset kasvatuksen ja opetuksen tavoitteet
- kieliohjelma
- noudatettava paikallinen tuntijako
- toimintakulttuurin, oppimisympäristön ja työtapojen kuvaukset
- opetuksen mahdolliset painotukset, kielikylpy tai vieraskielinen opetus
- opetuksen mahdollinen eheyttäminen
- aihekokonaisuuksien toteuttaminen
- opetuksen tavoitteet ja sisällöt vuosiluokittain eri oppiaineissa tai opintokokonaisuuksittain

- vuosiluokkiin jakamattomassa opetuksessa
- valinnaisaineiden opetus
- tavoitteet oppilaan käyttäytymiselle
- yhteistyö esiopetuksen ja muun perusopetuksen kanssa
- yhteistyö muiden toimijoiden kanssa
- oppimisen ja koulunkäynnin tuki ja tukimuodot luvuissa 4 ja 5 täsmennettyjen
- ohjeiden mukaisesti
- eri kieli- ja kulttuuriryhmiin kuuluvien oppilaiden opetus
- oppilaan arviointi ja sen perustuminen hyvän osaamisen kuvauksiin ja päättöarvioinnin
- kriteereihin
- opinnoissa etenemisen periaatteet
- todistukset
- tietostrategia
- toiminnan arviointi ja jatkuva kehittäminen.

2 OPETUKSEN JÄRJESTÄMISEN LÄHTÖKOHDAT

2.1 PERUSOPETUKSEN ARVOPOHJA

Leppävirran kunnan peruskouluissa tarjottavan perusopetuksen arvopohjan muodostavat Opetushallituksen perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa mainitut ihmisoikeudet, tasa-arvo, demokratia, luonnon monimuotoisuus ja ympäristön elinkelpoisuuden säilyttäminen sekä monikulttuurisuuden hyväksyminen. Ihmisoikeuksia määrittäviä keskeisiä asiakirjoja ovat YK:n yleismaailmallinen ihmisoikeuksien julistus, Lapsen oikeuksien sopimus sekä Euroopan ihmisoikeussopimus. Perusopetus edistää yhteisöllisyyttä, vastuullisuutta sekä yksilön oikeuksien ja vapauksien kunnioittamista.

Tasa-arvo sekä yksilön oikeuksien ja vapauksien kunnioittaminen tarkoittaa pyrkimystä oppilaiden erilaisuuden kunnioittamiseen ja huomioonottamiseen kaikessa kasvatuksessa ja opetuksessa. Yksilöitä kohdellaan samoin periaattein riippumatta sukupuolesta, ihonväristä, uskontokunnasta jne. Kasvatuksessa ja opetuksessa korostetaan sekä jokaisen oppilaan omia oikeuksia ja velvollisuuksia että toisen huomioonottamista samoin periaattein.

Luonnon monimuotoisuuden ja ympäristön elinkelpoisuuden säilyttäminen ilmenee opetuksessa vastuuna omasta ympäristöstä ja luonnon kunnioittamisena, luonnonvarojen järkevän käytön ymmärtämisenä ja kauniista luonnosta nauttimisena. Yhteisöllisyys ja vastuullisuus tulevat esiin kasvatus- ja opetustyössä yhteisvastuun korostamisena, toistemme ymmärtämisenä ja erilaisuuden hyväksymisenä.

Suhteessa itseen tavoitteena on rohkaista oppilaita toimimaan myönteisen aktiivisesti yhteisön jäsenenä sekä kasvattaa heistä oma-aloitteisia, luovia ja itsetunnon tunteita ihmisiä, jotka osaavat toimia lähimmäiset huomioiden erilaisissa tilanteissa. Jokaista oppilasta kannustetaan suhtautumaan myönteisesti omaan oppimiseensa ja ylläpitämään koulumotivaationsa. Omatoimisuuden ja työnteon opettelu ja niiden arvostaminen ovat myös keskeisiä kasvatuksen ja opetuksen tavoitteita. Suhteessa toisiin ihmisiin ja ympäröivään yhteiskuntaan, tavoitteena on, että oppilaille kasvaa vastuuta myös muista ihmisistä ja he osaavat toimia lähimmäiset huomioiden ja hyviä käytöstapoja nou-

dattaen erilaisissa tilanteissa. Heidän tulee oppia suhtautumaan tasapainoisesti ympäröivään yhteiskuntaan.

2.2 PERUSOPETUKSEN TEHTÄVÄ

Perusopetus on osa koulutuksen perusturvaa. Sillä on sekä kasvatus- että opetustehtävä. Sen tehtävänä on toisaalta tarjota yksilölle mahdollisuus hankkia yleissivistystä ja suorittaa oppivelvollisuus ja toisaalta antaa yhteiskunnalle väline kehittää sivistyksellistä pääomaa sekä lisätä yhteisöllisyyttä ja tasa-arvoa.

Perusopetuksen on annettava mahdollisuus monipuoliseen kasvuun, oppimiseen ja terveen itsetunnon kehittymiseen, jotta oppilas voi hankkia elämässä tarvitsemiaan tietoja ja taitoja, saada valmiudet jatko-opintoihin ja osallistuvana kansalaisena kehittää demokraattista yhteiskuntaa. Perusopetuksen on myös tuettava jokaisen oppilaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiä sekä äidinkielen kehitystä. Tavoitteena on myös herättää halu elinikäiseen oppimiseen.

Yhteiskunnan jatkuvuuden varmistamiseksi ja tulevaisuuden rakentamiseksi perusopetuksen tehtävänä on siirtää kulttuuriperintöä sukupolvelta toiselle, kartuttaa tarvittavaa tietoa ja osaamista sekä lisätä tietoisuutta yhteiskunnan perustana olevista arvoista ja toimintatavoista. Sen tehtävänä on myös kehittää kykyä arvioida asioita kriittisesti, luoda uutta kulttuuria sekä uudistaa ajattelu- ja toimintatapoja.

2.3 PERUSOPETUKSEN JÄRJESTÄMINEN

Perusopetuslain mukaan opetus järjestetään oppilaiden ikäkauden ja edellytysten mukaisesti ja siten, että se edistää oppilaiden tervettä kasvua ja kehitystä. Opetuksessa tulee olla yhteistyössä kotien kanssa ja opetukseen osallistuvalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön. Oppilaalla on lain mukaan oikeus työpäivinä saada opetussuunnitelman mukaista opetusta, oppilaanohjausta sekä riittävää oppimisen ja koulunkäynnin tukea heti tuen tarpeen ilmetessä. Oppilaalla on myös oikeus saada maksutta opetukseen osallistumisen edellyttämä tarvittava oppilashuolto sekä laissa määritellyt opintososiaaliset edut ja palvelut.

Suomen perustuslain mukaan ketään ei saa ilman hyväksyttävää perustetta asettaa eri asemaan sukupuolen, iän, alkuperän, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, terveydentilan, vammaisuuden tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella. Suomi on myös sitoutunut kansainvälisiin sopimuksiin, ohjelmiin ja julistuksiin, jotka edellyttävät opetuksen järjestämistä siten, että lasten ja nuorten oppiminen voidaan turvata yhteisessä koulussa.

Opetuksen, ohjauksen ja tuen järjestämisen lähtökohtana on huolenpito hyvästä ja turvallisesta koulupäivästä. Koulutyö järjestetään siten, että oppilaan hyvinvoinnille, kehitykselle ja oppimiselle on mahdollisimman suotuisat edellytykset. Kouluyhteisön tulee olla turvallinen, ilmapiiriltään kunnioittava sekä ystävällinen. Oppimisympäristön turvallisuutta tai terveyttä vaarantaviin tekijöihin puututaan heti. Koulupäivän tulee rakenteellaan, sisällöillään ja toimintatavoillaan luoda mahdollisuudet rauhalliseen työskentelyyn ja asioihin syventymiseen, yhdessä oppimiseen ja tekemiseen sekä oppimisen ilon ja mielekkyyden kokemuksiin.

Perusopetus edistää kannustavaa vuorovaikutusta, yhteistyötä, yhteistä vastuunottoa ja osallisuutta. Erityistä huomiota kiinnitetään oppilaiden mahdollisuuksiin vaikuttaa omaan ja yhteiseen työsken-

telyyn sekä toimintaympäristöön. Osallisuuden kautta tuetaan oppimista, hyvinvointia sekä vastuulliseksi ihmiseksi ja yhteiskunnan jäseneksi kasvamista.

Oppilasta tukeva yhteisöllinen koulu arvostaa oppilaiden, opettajien, muiden koulu yhteisön jäsenten ja asiantuntijoiden sekä perheiden merkitystä toiminnassaan. Koulu tekee yhteistyötä esiopetuksen ja muun varhaiskasvatuksen, aamu- ja iltapäivätoiminnan, muiden perusopetusta antavien koulujen, jatko-opintoja tarjoavien oppilaitosten, sosiaali- ja terveystoimen sekä muiden lasten kasvua ja kehitystä tukevien toimijoiden kanssa.

2.4 PERUSOPETUKSEN RAKENNE

Perusopetus on opetussuunnitelmallisesti yhtenäinen kokonaisuus. Opetuksen tavoitteet ja keskeiset sisällöt määritellään opetussuunnitelman perusteissa oppiaineittain tai aineryhmittäin tuntijaon mukaisten nivelkohtien välisille osioille. Kunkin osion päätteeksi on laadittu oppilaan hyvän osaamisen kuvaus. Taide- ja taitoaineiden (musiikki, kuvataide, käsityö, liikunta) opetuksen tavoitteet, keskeiset sisällöt, hyvän osaamisen kuvaukset sekä päättöarvioinnin kriteerit on laadittu oppiainekohtaisille vähimmäistuntimäärille. Opetuksen järjestäjän hyväksymässä opetussuunnitelmassa tuntijako sekä opetuksen tavoitteet ja sisällöt määritellään vuosiluokittain valtioneuvoston asetuksen ja opetussuunnitelman perusteiden pohjalta.

Vuosiluokkien 1–2 opetuksessa tulee ottaa huomioon varhaiskasvatuksen, erityisesti esiopetuksen, antamat valmiudet. Esi- ja perusopetuksesta on rakennettava ehyt ja johdonmukainen kokonaisuus. Alimpien vuosiluokkien opetuksen erityisenä tehtävänä on kehittää valmiuksia myöhempää työskentelyä ja oppimista varten.

Vuosiluokat 8–9 muodostavat perusopetuksen päättövaiheen, jonka tehtävänä on myös ohjata oppilasta jatko-opintoihin ja kehittää valmiuksia toimia yhteiskunnassa ja työelämässä.

Mikäli opetussuunnitelmassa perusopetusasetuksen 11. §:n 3. momentin mukaisesti on päätetty, että oppilas voi edetä vuosiluokkiin jaetun oppimäärän sijasta oman opinto-ohjelmansa mukaisesti, määritellään tuntijako sekä opetuksen tavoitteet ja sisällöt opintokokonaisuuksille. Opintokokonaisuudet muodostetaan valtioneuvoston määrittelemien oppiaineiden ja aineryhmien osioiden pohjalta. Osiot voidaan tarvittaessa jakaa kahdeksi tai useammaksi opintokokonaisuudeksi, joita voidaan myös yhdistää eri oppiaineiden ja aineryhmien kesken eheytyiksi opintokokonaisuuksiksi. Opetussuunnitelmassa on määrättävä, mitkä opintokokonaisuudet ovat oppilaalle pakollisia ja mitkä valinnaisia. Oppilaan opintojen etenemistä ja opintokokonaisuuksien suorittamista tulee seurata järjestelmällisesti.

Mikäli yhdysluokkaopetuksessa yhdysluokan eri vuosiluokilla on joissakin oppiaineissa erilaiset viikkotuntimäärät, oppiaineiden vuosiviikkotunnit voidaan myös jakaa osiin ja siten tasata oppiaineiden opetustunnit. Yhdysluokan oppimäärä voidaan opetussuunnitelmassa määritellä myös opintokokonaisuudeksi jakamatta sitä vuosiluokkiin. Tällöin noudatetaan perusopetusasetuksen 11. §:n 3. momentin säännöksiä.

Leppävirran kunnan perusopetuksen tuntijako

Leppävirta tuntijakoesitys aineryhmä, oppiaine	1	2	3	4	5	6	1-6	7	8	9	7-9	1-9	min. vt
Äidinkieli ja kirjallisuus	7	7	6	6	5	5	36	3	3	3	9	45	42
Englanti			2	2	2	2	8	2	3	3	8	16	16
Ruotsi								2	2	2	6	6	6
Matematiikka	4	4	4	4	4	4	24	3	4	3	10	34	32
Ympäristö ja luonnontieto	2	2	3	3									
Biologia ja maantieto					2	2	4	2	2	3	7		
Fysiikka ja kemia					1	1	2	2	3	2	7	33	31
Terveystieto								1,5	0,5	1	3		
Uskonto, ET	1	2	1	1	1	2	8	1	1	1	3	11	11
Historia ja yhteiskuntaoppi					2	2	4	2	2	3	7	11	10
Musiikki	1-	1-	1-	1-	1-	1-	6-	2			2		
Kuvataide	1-	1-	1-	1-	1-	1-	6-	2			2	57	56
Käsityö	1-	1-	1-	1-	2-	2-	8-	3			3		
Liikunta	2-	2-	2-	2-	2-	2-	12-	2	2	2	6		
Kotitalous								3			3	3	3
Oppilaanohjaus								0,5	0,5	1	2	2	2
Valinnaisaineet									8	7	15	15	13
Yhteensä	20	20	24	24	25	25		31	31	31		233	222
Oppilaan väh.tuntimäärä	19	19	23	23	24	24		30	30	30			
A2-kieli					3	3		2	2	2		12	12
					27	27		33	31	31		245	234
Taide- ja taitoaineet	1-4 lk min. +7 yht. =27 5-6 lk min. +3 yht. =15 7-9 lk min. +2 yht./val. =15												

Kieliohjelma

Leppävirran kunnan kieliohjelma on seuraava:

- A1- kielenä on englannin kieli, jonka opiskelu aloitetaan 3. luokalta alkaen.
- A2- kielenä on saksan kieli, joka on vapaaehtoinen ja jonka opiskelu aloitetaan 5. luokalta alkaen.
- B 1- kielenä on ruotsin kieli, jonka opiskelu aloitetaan 7. luokalta alkaen.
- B 2- kielinä ovat ranskan ja venäjän kielet, jotka ovat vapaaehtoisia ja joiden opiskelu aloitetaan 8. luokalta alkaen. Opetusryhmän perustamisen minimikoko on viisi oppilasta.
- B 3- kielinä ovat ranskan, saksan ja venäjän kielet, jotka ovat vapaaehtoisia ja joiden opiskelu aloitetaan lukion ensimmäisellä vuosikurssilla.

3 OPETUKSEN TOTEUTTAMINEN

3.1 OPPIMISKÄSITYS

Opetussuunnitelman perusteet on laadittu perustuen oppimiskäsitykseen, jossa oppiminen ymmärretään yksilölliseksi ja yhteisölliseksi tietojen ja taitojen rakennusprosessiksi, jonka kautta syntyy kulttuurinen osallisuus. Oppiminen tapahtuu tavoitteellisena opiskeluna erilaisissa tilanteissa itsenäisesti, opettajan ohjauksessa sekä vuorovaikutuksessa opettajan ja vertaisryhmän kanssa. Opittavana on uuden tiedon ja uusien taitojen lisäksi oppimis- ja työskentelytavat, jotka ovat elinikäisen oppimisen välineitä.

Oppiminen on seurausta oppilaan aktiivisesta ja tavoitteellisesta toiminnasta, jossa hän aiempien tietorakenteidensa pohjalta käsittelee ja tulkitsee opittavaa ainesta. Vaikka oppimisen yleiset periaatteet ovat kaikilla samat, oppiminen riippuu oppijan aiemmin rakentuneesta tiedosta, motivaatiosta sekä oppimis- ja työskentelytavoista. Yksilöllistä oppimista tukee vastavuoroisessa yhteistyössä tapahtuva oppiminen. Oppiminen on kaikissa muodoissa aktiivinen ja päämääräsuuntautunut, itsenäistä tai yhteistä ongelmanratkaisua sisältävä prosessi. Oppiminen on tilannesidonnaista, joten oppimisympäristön monipuolisuuteen on kiinnitettävä erityistä huomiota. Opittaessa avautuu uusia mahdollisuuksia ymmärtää kulttuuria ja kulttuurin sisältämiä merkityksiä sekä osallistua yhteiskunnan toimintaan.

3.2 OPPIMISYMPÄRISTÖ

Oppimisympäristöllä tarkoitetaan oppimiseen liittyvää fyysisen ympäristön, psyykkisten tekijöiden ja sosiaalisten suhteiden kokonaisuutta, jossa opiskelu ja oppiminen tapahtuvat.

Fyysiseen oppimisympäristöön kuuluvat erityisesti koulun rakennukset ja tilat sekä opetusvälineet ja oppimateriaalit. Siihen kuuluvat lisäksi muu rakennettu ympäristö ja ympäröivä luonto. Opiskelutilat ja -välineet tulee suunnitella ja järjestää siten, että ne mahdollistavat monipuolisten opiskelumenetelmien ja työtapojen käytön. Työvälineiden ja materiaalien sekä kirjastopalvelujen tulee olla oppilaan käytettävissä niin, että ne antavat mahdollisuuden aktiiviseen ja myös itsenäiseen opiskeluun. Oppimisympäristön varustuksen tulee tukea myös oppilaan kehittymistä nykyaikaisen tietoyhteiskunnan jäseneksi ja antaa tilaisuuksia tietokoneiden ja muun mediatekniikan sekä mahdollisuuksien mukaan tietoverkkojen käyttämiseen. Fyysisen oppimisympäristön esteettisyyteen tulee myös kiinnittää huomiota.

Psyykkisen ja sosiaalisen oppimisympäristön muodostumiseen vaikuttavat toisaalta yksittäisen oppilaan kognitiiviset ja emotionaaliset tekijät, toisaalta vuorovaikutukseen ja ihmissuhteisiin liittyvät tekijät.

Oppimisympäristön tulee tukea oppilaan kasvua ja oppimista. Sen on oltava fyysisesti, psyykkisesti ja sosiaalisesti turvallinen ja tuettava oppilaan terveyttä. Tavoitteena on tukea oppilaan oppimismotivaatiota ja uteliaisuutta sekä edistää hänen aktiivisuuttaan, itseohjautuvuuttaan ja luovuuttaan tarjoamalla kiinnostavia haasteita ja ongelmia. Oppimisympäristön tulee ohjata oppilasta asettamaan omia tavoitteitaan ja arvioimaan omaa toimintaansa. Oppilalle voidaan antaa mahdollisuus osallistua oppimisympäristönsä rakentamiseen ja kehittämiseen.

Oppimisympäristön tulee tukea myös opettajan ja oppilaan välistä sekä oppilaiden keskinäistä vuorovaikutusta. Sen tulee edistää vuoropuhelua ja ohjata oppilaita työskentelemään ryhmän jäsenenä. Tavoitteena on avoin, rohkaiseva, kiireetön ja myönteinen ilmapiiri, jonka ylläpitämisestä vastuu kuuluu sekä opettajalle että oppilaille.

3.3 TOIMINTAKULTTUURI

Koulun toimintakulttuuri vaikuttaa merkittävästi koulun kasvatukseen ja opetukseen ja sitä kautta oppimiseen. Tavoitteena on, että koulun kaikki käytännöt rakennetaan johdonmukaisesti tukemaan kasvatusta- ja opetustyölle asetettujen tavoitteiden saavuttamista.

Toimintakulttuuriin kuuluvat kaikki koulun viralliset ja epäviralliset säännöt, toiminta- ja käyttäytymismallit sekä arvot, periaatteet ja kriteerit, joihin koulutyön laatu perustuu. Toimintakulttuuriin kuuluu myös oppituntien ulkopuolinen koulun toiminta kuten juhlat, teemapäivät sekä erilaiset tapahtumat. Koulun kasvatustavoitteiden ja arvojen sekä aihekokonaisuuksien tulee konkretisoitua toimintakulttuurissa. Tavoitteena on toimintakulttuuri, joka on avoin ja vuorovaikutteinen sekä tukee yhteistyötä niin koulun sisällä kuin kotien ja muun yhteiskunnan kanssa. Myös oppilaalla tulee olla mahdollisuus osallistua koulun toimintakulttuurin luomiseen ja sen kehittämiseen.

3.4 OPETUSMENETELMÄT JA TYÖTAVAT

Opetuksessa käytetään oppilaiden edellytykset huomioon ottavia, eri ikäkausiin sekä erilaisiin oppimistehtäviin ja -tilanteisiin soveltuvia menetelmiä ja monipuolisia työtapoja. Niiden avulla tuetaan ja ohjataan koko opetusryhmän ja yksittäisen oppilaan oppimista. Menetelmien ja työtapojen valinnalla luodaan sellaisia vuorovaikutteisen oppimisen sekä yhdessä ja yksin työskentelyn tilanteita, joissa oppilaat voivat kehittää oppimisen ja oman tulevaisuutensa kannalta tärkeitä taitoja. Näitä ovat mm. ajattelun ja ongelmanratkaisun, työskentelyn ja vuorovaikutuksen, itsetuntemuksen ja vastuullisuuden, osallistumisen ja vaikuttamisen sekä ilmaisun ja käden taidot. Työskentelyn tulee edistää monipuolisesti tieto- ja viestintätekniikan sekä verkossa toimimisen taitoja. Menetelmien ja työtapojen tulee antaa mahdollisuuksia myös eri ikäkausille ominaiseen luovaan toimintaan, elämyksiin ja leikkiin.

Opettaja valitsee opetusmenetelmät ja suunnittelee työtavat vuorovaikutuksessa oppilaiden kanssa. Työtapojen valinnan perusteita ovat, että ne:

- Virittävät halun oppia.
- Ottavat huomioon oppimisen prosessuaalisen ja tavoitteellisen luonteen.
- Ottavat huomioon eri oppiaineiden ja oppiainekokonaisuuksien lähtökohdat ja tavoitteet.
- Aktivoivat työskentelemään tavoitteellisesti.
- Edistävät jäsenyteen tietorakenteen muodostumista sekä taitojen oppimista ja niissä harjaantumista.
- Kehittävät tiedon hankkimisen, soveltamisen ja arvioimisen taitoja.
- Tukevat oppilaiden keskinäisessä vuorovaikutuksessa tapahtuvaa oppimista.
- Edistävät sosiaalista joustavuutta, kykyä toimia rakentavassa yhteistyössä sekä vastuun kantamista toisista.
- Kehittävät valmiuksia ottaa vastuuta omasta oppimisesta, arvioida sitä sekä hankkia palautetta oman toiminnan reflektointia varten.
- Auttavat oppilasta tiedostamaan omaa oppimistaan sekä mahdollisuuksiaan vaikuttaa siihen.

- Kehittävät oppilaan oppimisstrategioita ja taitoja soveltaa niitä uusissa tilanteissa.

Opetuksen eriyttäminen on kaikkeen opetukseen kuuluva ensisijainen keino ottaa huomioon opetusryhmän tarpeet ja oppilaiden erilaisuus. Huomiota kiinnitetään eri oppilaille ominaisiin oppimistapoihin ja työskentelyn rytmiin, erilaisiin valmiuksiin ja kiinnostuksen kohteisiin sekä itsetuntoon ja motivaatioon kytkeytyviin emotionaalisiin tarpeisiin. Tyttöjen ja poikien väliset sekä oppilaiden yksilölliset kehityserot ja taustat otetaan huomioon. Eriyttämisellä vaikutetaan oppimismotivaatioon. Opetusta eriyttämällä oppilaille voidaan tuottaa sopivia haasteita ja onnistumisen kokemuksia sekä tarjota mahdollisuuksia kehittyä ja oppia omien vahvuuksien mukaisesti. Tällöin on tärkeää hyödyntää samassa opetusryhmässä olevien oppilaiden erilaista osaamista ja harrastuneisuutta.

Eriyttäminen edellyttää opettajalta kasvun ja oppimisen prosessien tuntemista, opetusryhmän toiminnan ja ilmapiirin sekä oppilaiden kehittymisen seuranta ja oppimisen arviointia. Opettajien keskinäinen yhteistyö sekä yhteistyö huoltajien, muun henkilöstön ja eri asiantuntijoiden kanssa tukee eriyttämistä.

Eriyttämisen kolme keskeistä ulottuvuutta liittyvät opiskelun laajuuden, syvyyden ja etenemisnopeuden vaihteluun. Eriyttäminen voi kohdistua muun muassa opetuksen sisältöihin, käytettäviin opetusmateriaaleihin ja -menetelmiin, työtapoihin sekä koulu- ja kotitehtävien määrään ja käytettävissä olevaan aikaan. Oppimisympäristöä ja työtapoja voidaan muokata esimerkiksi luomalla tilaisuuksia oppilaiden osallistumiseen, tarjoamalla valinnanmahdollisuuksia, säätelemällä tilankäyttöä, ryhmittelemällä oppilaita joustavasti ja hyödyntämällä koulun ulkopuolella tapahtuvia oppimistilanteita. Oppilasta ohjataan oppimaan itselleen parhaiten soveltuvalla tavalla. Opetuksessa otetaan huomioon oppilaiden kiinnostuksen kohteet kytkemällä opittavat tiedot ja taidot oppilaille merkityksellisiin kokemuksiin ja toimintamuotoihin. Oppilaat voivat tarvita erilaisia mahdollisuuksia osaamisensa ja edistymisensä näyttämiseen ja hyötyvät aina yksilöllisestä palautteesta. Kun opetusta toteutetaan yhdysluokissa tai yhdessä esiopetusryhmän kanssa, oppilaiden ikä ja kehitysvaihe sekä eri vuosiluokkien tavoitteet ja omaleimaisuus tulee ottaa huomioon.

Konstruktivistisen oppimiskäsityksen mukainen tavoitteista lähtevä opetuksen suunnittelu ja toteutus korostaa oppijan omaa aktiivista roolia oppimisprosessissa. Oppimisympäristö tulee luoda sellaiseksi, että jokaisella oppilaalla on mahdollisuus oppimistapahtuman aikana itse aktiivisesti tehdä työtä oman oppimisensa hyväksi omista lähtökohdistaan käsin. Tämä edellyttää vaihtelevien työtapojen ja monipuolisen oppimateriaalin ennakkoluulotonta kokeilua ja käyttöä.

Sosiaalisia taitoja kehittävät toiminnalliset työtavat ja erilaiset projektityöskentelyt. Näissä myös aihekokonaisuuksien integroiminen oppiainesisältöihin mahdollistuu.

4 OPPIMISEN JA KOULUNKÄYNNIN TUKI

Tuen tarpeiden arviointi ja tarvittavan tuen tarjoaminen kuuluu opettajan työhön ja kaikkiin opetus-tilanteisiin. Erityistä huomiota tulee kiinnittää oppimisen esteiden ja oppimisvaikeuksien varhaiseen tunnistamiseen. Opetukseen osallistuvalla on oikeus saada riittävää kasvun ja oppimisen tukea heti tuen tarpeen ilmetessä. On tarpeen havaita sekä oppilaaseen että kouluun ja toimintaympäristöön liittyvät tekijät. Tuen tarpeen varhaiseksi havaitsemiseksi oppilaiden tarpeita tulee arvioida jatkuvasti ja aloittaa tuen antaminen riittävän varhain.

Oppilaalle tarjottavan tuen tulee olla joustavaa, pitkäjänteisesti suunniteltua ja tuen tarpeen mukaan muuttuvaa. Tukimuotoja käytetään sekä yksittäin että yhdessä toisiaan täydentävinä. Tukea annetaan niin kauan ja sen tasoisena kuin se on tarpeellista. Oppilaan tukea suunniteltaessa on otettava huomioon, että tuen tarve voi vaihdella tilapäisestä jatkuvaan, vähäisestä vahvempaan tai yhden tukimuodon tarpeesta useamman tukimuodon tarpeeseen.

Jokaisella oppilaalla tulee olla mahdollisuus omista lähtökohdistaan käsin onnistua oppimisessa, kehittyä oppijana sekä kasvaa ja sivistyä ihmisenä.

Koulun johdolla on vastuu tuen järjestämiseen ja toteuttamiseen liittyvistä ratkaisuista ja niiden huomioon ottamisesta kaikilla vuosiluokilla ja kaikissa oppiaineissa. Pedagoginen asiantuntemus ja opettajien yhteistyö tuen tarpeen havaitsemisessa sekä tuen suunnittelussa ja toteuttamisessa on tärkeää. Tarvittaessa tuki suunnitellaan ja toteutetaan moniammatillisesti oppilashuoltotyössä.

Opetusryhmä mietitään yhteistyössä huoltajan kanssa. Tuen taso ja opetuksen järjestämispaikka eivät ole sidoksissa toisiinsa. Erityisen tuen piirissä oleva oppilas voi esim. opiskella kokoaikaisesti integroituna yleisopetuksen ryhmässä tai tehostetun tuen oppilas voi opiskella pienluokassa.

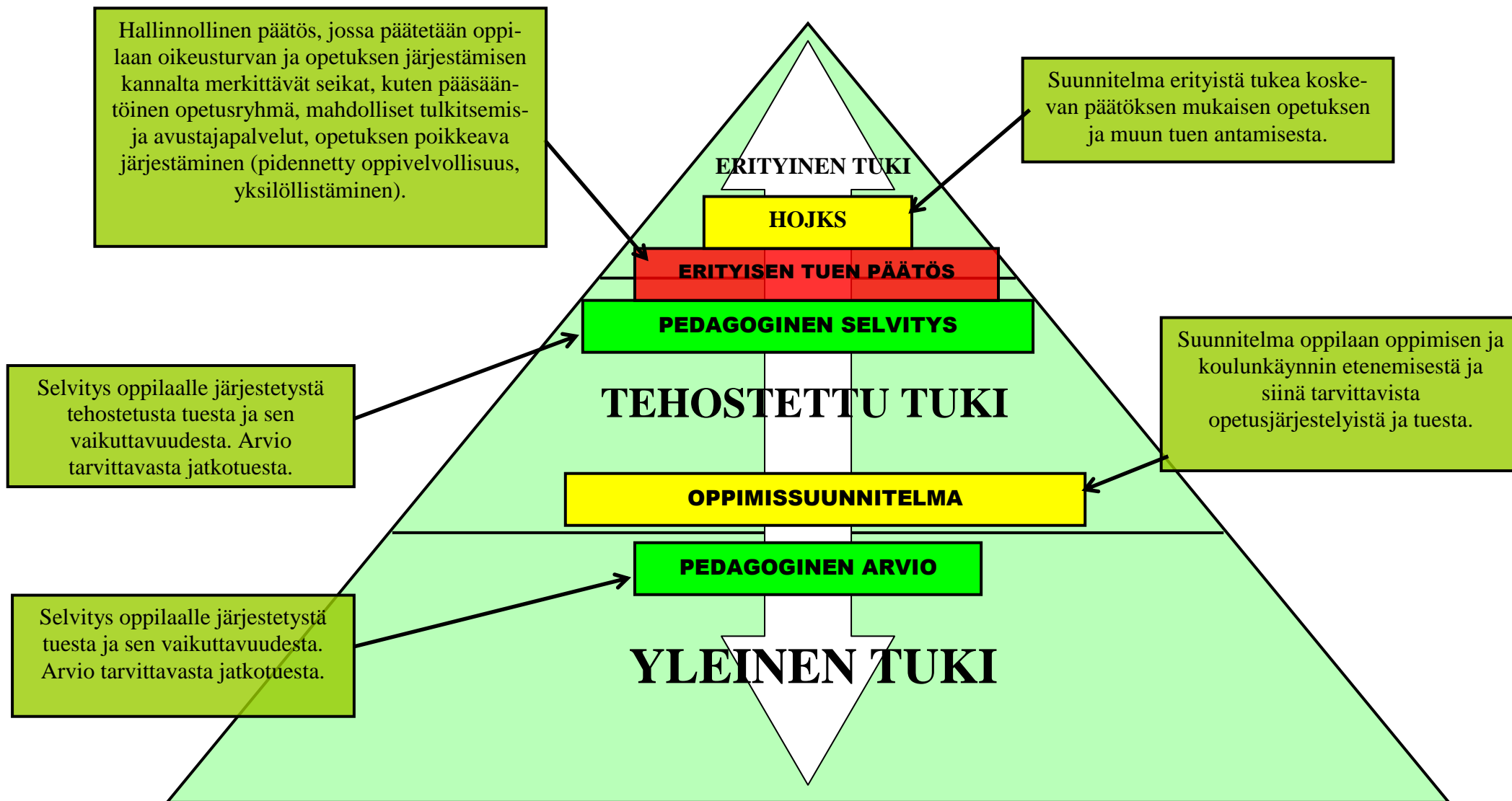
Tuki annetaan oppilaalle omassa koulussa erilaisin joustavin järjestelyin, ellei tuen antaminen välttämättä edellytä oppilaan siirtämistä toiseen opetusryhmään tai kouluun. Erityisesti huolehditaan tuen jatkumisesta lapsen siirtyessä päivähoidosta esiopetukseen ja esiopetuksesta perusopetukseen sekä oppilaan siirtyessä perusopetuksesta toiselle asteelle tai perusopetuksessa koulusta toiseen. Huoltajalle ja oppilaalle tulee antaa tietoa tukitoimista sekä mahdollisuus esittää näkemyksensä tuen antamisesta.

Luokanopettaja/ luokanvalvoja tekee yhteistyötä kodin ja koulun välillä, kun oppilaan tukea suunnitellaan ja toteutetaan. Hän

- vastaa yhteistyöstä kodin kanssa (tuen tarpeesta tiedottaminen, koolle kutsuminen)
- on mukana tukea suunnittelevassa moniammatillisessa ryhmässä
- vastaa oppilaan tuen järjestämistä koskevien asiakirjojen päivittämisestä ja kirjaamisesta (hankkii tarvittavat tiedot eri tahoilta) määrääjoin.

Oppilas saattaa tarvita tukea erityisissä tilanteissa, kuten sairauden yhteydessä tai vaikeassa elämäntilanteessa. Opetusta voidaan järjestää tällöin mm. sairaalaopetuksena ja koulukodeissa. ***Leppävirran kunnan sairaalaopetusta järjestää Alavan koulu.***

Oppilaan pedagogiset asiakirjat muodostavat jatkumon

TUKITOIMIEN SISÄLTÖJÄ

YLEINEN TUKI

TEHOSTETTU TUKI

ERITYINEN TUKI

(tarvittaessa oppi-
missuunnitelma)

Pedagoginen
arvio

Oppimissuunnitelma

Pedagoginen
selvitys

Erityisen tuen päätös
+ HOJKS

TUKIMUODOT

YLEINEN TUKI

TEHOSTETTU TUKI

Luonteeltaan vahvempaa ja
pitkäjänteisempää kuin yleinen tuki.

ERITYINEN TUKI

eriyttäminen
oppilaanohjaus
oppilashuollon tuki
tukiopetus
osa-aikainen erityis-
opetus
apuvälineet yms.
avustajapalvelut
ohjaus- ja tukipalvelut

eriyttäminen
oppilaanohjaus
oppilashuollon tuki
tukiopetus
osa-aikainen erityisopetus
apuvälineet yms.
avustajapalvelut
ohjaus- ja tukipalvelut

eriyttäminen
oppilaanohjaus
oppilashuollon tuki
tukiopetus
osa-aikainen erityisopetus
kokoaikainen erityisopetus
apuvälineet yms.
avustajapalvelut
ohjaus- ja tukipalvelut

4.1 YLEINEN TUKI

Laadukas perusopetus sekä mahdollisuus saada ohjausta ja tukea oppimiseen ja koulunkäyntiin kaikkina työpäivinä on jokaisen oppilaan oikeus. Koulutyössä tulee ottaa huomioon kaikkien oppilaiden edellytykset ja tarpeet.

Opettajalla on vastuu opetusryhmän ja sen jokaisen oppilaan erilaisten lähtökohtien ja tarpeiden huomioonottamisesta opetuksessa. Yhteistyö huoltajien, toisten opettajien, muun henkilöstön ja eri asiantuntijoiden kanssa edesauttaa tässä onnistumista.

Opettaja ohjaa oppilaita tunnistamaan omat voimavaransa, oppimiseen liittyvät vahvuutensa ja kehityshaasteensa. Erityistä huomiota tulee kiinnittää oppilaan oppimisen valmiuksiin ja mahdollisuuksien ottaa vastuuta omasta opiskelusta, sen suunnittelusta, tavoitteenasettelusta, toteuttamisesta ja arvioinnista. Oppilaiden itsetuntoa, opiskelumotivaatiota sekä oppimaan oppimisentaitoja vahvistetaan kaikissa opiskelutilanteissa ja oppiaineissa.

Opetustyöhön sisältyy myös ohjauksellisia ja oppilashuollollisia tehtäviä. Tuen tarpeiden arviointi ja tarvittavan tuen tarjoaminen kuuluu opettajan työhön ja kaikkiin opetustilanteisiin. Tuki rakennetaan opettajien sekä tarvittaessa muiden asiantuntijoiden yhteistyönä ja vuorovaikutuksessa oppilaan ja huoltajan kanssa.

Oppimisessa ja koulunkäynnissä ilmeneviin tuen tarpeisiin vastataan opetusta eriyttämällä, opettajien yhteistyöllä ja opetusryhmiä joustavasti muuntelemalla. Koulu käyttää erityisesti tukiopetusta, **sen lisäksi voidaan käyttää myös oppimissuunnitelmaa** (ks. 4.2.1), osa-aikaista erityisopetusta tai avustajan työpanosta keinona vastata opetusryhmän tai yksittäisten oppilaiden tuen tarpeisiin jo ennen tehostetun tuen vaiheeseen siirtymistä.

Oppilaan hyvinvointiin ja oppimismotivaatioon voidaan vaikuttaa myös koulun kerhotoiminnan ja aamu- ja iltapäivätoiminnan avulla.

Konkreetteja yleisen tuen muotoja ovat mm:

- oppilaiden oman tason mukaiset tehtävät
- opiskelustrategioiden ohjaaminen
- liikkumisen mahdollistaminen
- lisääjän antaminen,
- joustavat ryhmittelyt eri perustein
- rauhallinen ympäristö
- monikanavaisuus opetuksessa
- mahdollisuus suorittaa koe pienemmissä osissa
- oppitunnin, kokeen ja oppimateriaalin selkeys sekä läksykerho.

4.2 TEHOSTETTU TUKEA

Yleisen tuen ollessa riittämätöntä, oppilaalle annetaan tehostettua tukea. Oppilaalle, joka tarvitsee oppimisessaan tai koulunkäynnissään säännöllistä tukea tai samanaikaisesti useita tukimuotoja, on pedagogiseen arvioon perustuen annettava tehostettua tukea hänelle laaditun oppimissuunnitelman mukaisesti (ks. 4.2.1). Tehostettu tuki suunnitellaan yksittäistä oppilasta varten kokonaisuutena. **Se on luonteeltaan vahvempaa ja pitkäjänteisempää kuin yleinen tuki.** Tehostetun tuen avulla tuetaan suunnitelmallisesti oppilaan oppimista ja koulunkäyntiä ja tuen tehtävänä on ehkäistä ongelmien kasvamista, monimuotoistumista ja kasautumista.

Tehostetun tuen aikana voidaan käyttää kaikkia perusopetuksen tukimuotoja, lukuun ottamatta erityisen tuen päätöksen perusteella annettavaa erityisopetusta, joka kuvataan luvussa 5.1.3. **Tehostetun tuen vaiheessa oppiaineiden oppimääriä ei voida yksilöllistää.** Sen sijaan osa-aikaisen erityisopetuksen, opintojen yksilöllisen ohjauksen ja joustavien opetusryhmien käytön sekä kodin kanssa tehtävän yhteistyön merkitys korostuu. Myös oppilashuollon osuutta oppilaan hyvinvoinnin edistäjänä ja ylläpitäjänä vahvistetaan. Tuki tulee järjestää laadultaan ja määrältään oppilaan kehitystason ja yksilöllisten tarpeiden mukaisesti.

On tärkeää huolehtia oppilaan mahdollisuuksista saada onnistumisen kokemuksia oppimisessa ja ryhmän jäsenenä sekä tukea oppilaan myönteistä käsitystä itsestään ja koulutyöstä.

Oppilaan oppimista ja koulunkäyntiä tulee seurata ja arvioida säännöllisesti tehostetun tuen aikana. Mikäli oppilaan tilanteessa tapahtuu muutoksia, oppimissuunnitelma tarkistetaan vastaamaan oppilaan tuen tarvetta.

Pedagoginen arvio tehostettua tukea varten:

Tehostetun tuen aloittaminen perustuu pedagogiseen arvioon. *Leppävirran kunnan pedagogisen arvion pohja löytyy Wilmasta.*

Pedagogisessa arviossa kuvataan:

- oppilaan oppimisen ja koulunkäynnin tilanne kokonaisuutena
- oppilaan saama yleinen tuki ja arvio sen vaikutuksista
- oppilaan oppimisvalmiudet sekä oppimiseen ja koulunkäyntiin liittyvät erityistarpeet
- arvio siitä, millaisilla pedagogisilla, oppimisympäristöön liittyvillä, oppilashuollollisilla tai muilla tukijärjestelyillä oppilasta tulisi tukea

Milloin pedagoginen arvio laaditaan?	Kuka laatii?
<ul style="list-style-type: none"> - tehostettuun tukeen siirryttäessä. - tehostetusta tuesta yleiseen tukeen siirryttäessä. 	<ul style="list-style-type: none"> - luokanopettaja/ luokanvalvoja koordinoi, kerää tarvittavat tiedot eri tahoilta ja toimii yhteyshenkilönä koulun ja kodin välillä. - oppiaineen opetuksesta vastaava opettaja kirjaa yleisen tuen aikana tarjotun tuen ja sen vaikuttavuuden arvioidon. - EO on mukana tukea suunniteltaessa. - OHR- käsittely.

Oppilaan luokanopettaja tai luokanvalvoja yhdessä oppilasta opettavien opettajien (aineenopettaja, erityisopettaja) kanssa laatii kirjallisen pedagogisen arvioidon. Tarvittaessa, ja etenkin silloin kun kyse on oppilaan hyvinvointiin ja kokonaiskehitykseen liittyvistä ongelmista, arvioidon liitteenä tulee olla myös jonkin muun asiantuntijan (psykologinen, lääketieteellinen tai sosiaalinen) lausunto oppilaan tuen tarpeesta. Yhteistyö oppilaan ja huoltajan kanssa on tärkeää sekä tarpeiden selvittämisen että tuen suunnittelun ja onnistuneen toteuttamisen kannalta. Pedagogisen arvioidon laatimisessa hyödynnetään oppilaalle jo mahdollisesti osana yleistä tukea laadittua oppimissuunnitelmaa. Mikäli oppilaalla on kuntoutussuunnitelma, myös sitä voidaan hyödyntää huoltajan luvalla.

Tehostetun tuen aloittaminen, järjestäminen ja tarvittaessa oppilaan siirtyminen takaisin yleisen tuen piiriin käsitellään pedagogiseen arvioidon perustuen moniammatillisesti oppilashuoltoryhmässä tai muulla tavalla järjestettävässä moniammatillisessa oppilashuoltotyössä. Tämän käsittelyn jälkeen oppilaalle annettava tehostettu tuki kirjataan oppilaalle laadittavaan oppimissuunnitelmaan

4.2.1 OPPIMISSUUNNITELMA

Oppimissuunnitelma on suunnitelma oppilaan oppimisen ja koulunkäynnin etenemisestä ja siinä tarvittavista opetusjärjestelyistä sekä oppilaan tarvitsemasta tuesta. Se on hyväksyttyyn opetussuunnitelmaan perustuva kirjallinen, pedagoginen asiakirja. **Sitä voidaan tarvittaessa käyttää osana yleistä tukea ja sitä tulee käyttää tehostetun tuen aikana.**

Leppävirran kunnan koulutoimessa laaditaan oppimissuunnitelma joustavan perusopetuksen, tehostetun tuen, pienluokan ja sairaalaopetuksessa oleville oppilaille sekä oppilaille, joille on tehty päätös opintojen etenemisestä vuosiluokkiin sitomattomasti (perusopetusasetus 11 §) tai päätös erityisistä opetusjärjestelyistä (perusopetuslaki 18 §).

Oppimissuunnitelma osana yleistä tukea:

Jokaiselle oppilaalle voidaan laatia oppimissuunnitelma. Oppimissuunnitelma sisältää soveltuvien osien samoja osa-alueita kuin tehostettua tukea varten laadittava oppimissuunnitelma. Oppilaan opiskelua voidaan myös syventää ja laajentaa oppimissuunnitelman avulla.

Oppimissuunnitelma tehostetun tuen aikana:

Oppimissuunnitelma **pohjautuu pedagogiselle arviolle**, jossa on jo arvioitu oppilaan tarvitsemää tukea.

Oppilaalle, joka tarvitsee oppimisessaan ja koulunkäynnissään säännöllistä tukea tai samanaikaisesti useita tukimuotoja, tulee antaa tehostettua tukea hänelle tehdyn oppimissuunnitelman mukaisesti. Oppimissuunnitelma on laadittava, ellei siihen ole ilmeistä estettä, yhteistyössä oppilaan ja huoltajan sekä tarvittaessa oppilaan muun laillisen edustajan kanssa. Ylemmille vuosiluokille siirryttäessä oppilaan osuus oppimissuunnitelman laatimisessa korostuu.

Milloin laaditaan?	Kuka laatii?
<p>Voidaan laatia jo yleisen tuen vaiheessa.</p> <p>Laadittava:</p> <ul style="list-style-type: none">- tehostetun tuen vaiheessa- joustavan perusopetuksen oppilaalle- pienluokan oppilaalle (ellei ole erityisen tuen piirissä)- kun oppilaalle on tehty vuosiluokkiin sitomattoman opiskelun päätös (perusopetusasetus 11 § 3 momentti)- kun oppilaalle on tehty päätös erityisistä opetusjärjestelyistä (perusopetuslaki 18 §).	<ul style="list-style-type: none">- Luokanopettaja/ luokanvalvoja koordinoi, kerää tarvittavat tiedot eri tahoilta ja toimii yhteyshenkilönä kodin ja koulun välillä.- Oppiaineen opetuksesta vastaava opettaja laatii oppiaineen tavoitteet, ydinsisällöt ja arvioinnin periaatteet.- EO on mukana tukea suunniteltaessa.

Luokanopettaja/ luokanvalvoja harkitsee, keitä asiantuntijoita tarvitaan mukaan oppilaan tilanteen arviointiin, tuen suunnitteluun sekä oppimissuunnitelman laatimiseen ja päivittämiseen. Erityisopettaja toimii tukea suunnittelevassa tiimissä oppimisvaikeuksien asiantuntijana. Arviointi ja seuranta sovitaan oppimissuunnitelmaa laadittaessa.

Oppimissuunnitelmassa kuvataan:

- oppilaan oppimisvalmiudet sekä oppimiseen ja koulunkäyntiin liittyvät erityistarpeet
- oppimiseen, työskentely- ja vuorovaikutustaitoihin sekä koulunkäyntiin liittyvät tavoitteet
- oppiaineet ja aineryhmät, joita oppilas opiskelee

- opiskelun sisällölliset painoalueet eri oppiaineissa
- pedagogiset ratkaisut, kuten joustavat ryhmittelyt, samanaikaisopetus, opetusmenetelmät ja työskentelytavat, välineet/ kommunikaatiotavat sekä erityiset apuvälineet ja oppimateriaalit, ohjaus
- fyysiseen, sosiaaliseen ja psyykkiseen oppimisympäristöön liittyvät, oppilashuollolliset tai muut ratkaisut
- moniammatillisen yhteistyön kuvaus ja eri toimijoiden vastualueet
- yhteistyön toteuttaminen lapsen ja huoltajan kanssa, huoltajan tarjoama tuki
- oppilaan edistymisen seuranta ja arviointi, arviointitavat ja ajankohdat sekä oppilaan itsearviointi sekä oppilaalle vahvin tapa tuoda osaamisensa esille
- suunnitelman laatimiseen osallistuneet

Oppimissuunnitelmassa ei kuvata oppilaan henkilökohtaisia ominaisuuksia. Oppimissuunnitelmaan ei voi hakea muutosta valittamalla eikä muilla muutoksenhakekeinoilla. Tehostetun tuen aikana oppilaan oppimista ja koulunkäyntiä tulee seurata ja arvioida säännöllisesti

Oppimissuunnitelma tarkistetaan vastaamaan oppilaan tuen tarvetta, mikäli oppilaan tilanteessa tapahtuu muutoksia. Mikäli tehostettu tuki ei ole enää tarpeen, käsitellään tehostetun tuen päättäminen pedagogisen arvion pohjalta moniammatillisesti oppilashuoltoryhmässä tai muulla tavalla järjestettävässä moniammatillisessa oppilashuoltotyössä. Tämän jälkeen oppilas voi edelleen saada yleistä tukea.

Oppimissuunnitelmapohja löytyy Leppävirran kunnan Wilmasta.

4.3 ERITYINEN TUKEA

Erityistä tukea annetaan niille oppilaille, joiden kasvun, kehityksen tai oppimisen tavoitteiden saavuttaminen ei toteudu riittävästi muilla tukitoimilla. Erityinen tuki järjestetään joko yleisen tai pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä. Erityinen tuki muodostuu erityisen tuen päätökseen perustuvasta erityisopetuksesta sekä muista perusopetuksen tukimuodoista. Käytettävissä ovat perusopetuksen kaikki tukimuodot.

Erityisen tuen tehtävänä on tarjota oppilaalle kokonaisvaltaista ja suunnitelmallista tukea niin, että oppilas voi suorittaa oppivelvollisuutensa ja saa pohjan opintojen jatkamiselle peruskoulun jälkeen. Oppilaan itsetuntoa ja opiskelumotivaatiota vahvistetaan ja häntä kannustetaan ottamaan edellytystensä puitteissa vastuuta opiskelustaan.

Erityisen tuen päätös tai sen purkaminen tehdään aina pedagogisessa selvityksessä tuotettuun tietoon perustuen.

4.3.1 PEDAGOGINEN SELVITYS ERITYISTÄ TUKEA VARTEN

Ennen erityistä tukea koskevan päätöksen tekemistä opetuksen järjestäjän on kuultava oppilasta ja tämän huoltajaa tai laillista edustajaa sekä tehtävä oppilaasta pedagoginen selvitys. ***Leppävirran kunnan pedagogisen selvityksen pohja löytyy Wilmasta.***

Pedagogisen selvityksen laatimista varten **luokanopettaja tai luokanvalvoja hankkii:**

1. oppilaan opetuksesta vastaavilta opettajilta selvityksen oppilaan oppimisen etenemisestä tehostetun tuen aikana
2. moniammatillisena oppilashuollon yhteistyönä, esimerkiksi oppilashuoltoryhmässä tehdyn selvityksen oppilaan saamasta tehostetusta tuesta ja oppilaan kokonaistilanteesta sekä arvion siitä, millaista tukea oppilas tarvitsee jatkossa

Oppilaan siirtyessä tehostetusta tuesta erityiseen tukeen, pedagoginen selvitys käsitellään moniammatillisesti koulun oppilashuoltoryhmässä. Selvitysten perusteella koulutoimenjohtaja tekee erityisen tuen päätöksen.

Mikäli oppilas on jo erityisen tuen piirissä, pedagoginen selvitys käsitellään koulun oppilashuoltoryhmässä. Tällöin rehtori/koulunjohtaja ja oppilashuoltoryhmä tekevät arvion erityisen tuen tarpeesta ja erityisen tuen tarkistuspäätöksen tekee kyseisen koulun rehtori/koulunjohtaja. Jos päätös vaikuttaa resurssien käyttöön tai nivelvaiheen sijoituspaikkaan, niin päätöksen tekee koulutoimenjohtaja.

Milloin laaditaan?	Kuka laatii?
Laaditaan aina ennen <ul style="list-style-type: none">- erityisen tuen päätöstä- erityisen tuen päätöksen purkamista.	<ul style="list-style-type: none">- Luokanopettaja/ luokanvalvoja koordinoi, kerää tarvittavat tiedot eri tahoilta ja toimii yhteyshenkilönä kodin ja koulun välillä.- Oppiaineen opetuksesta vastaava opettaja kirjaa tehostetun tuen aikana tarjotun tuen ja sen vaikuttavuuden arvion.- EO on mukana tukea suunniteltaessa- OHR-käsittely.

Pedagogisessa selvityksessä kuvataan:

- oppilaan oppimisen ja koulunkäynnin tilanne kokonaisuutena
- oppilaan saama tehostettu tuki ja arvio sen vaikutuksista
- oppilaan oppimisvalmiudet sekä oppimiseen ja koulunkäyntiin liittyvät erityistarpeet
- arvio siitä, millaisilla pedagogisilla, oppimisympäristöön liittyvillä, oppilashuollollisilla tai muilla tukijärjestelyillä oppilasta tulisi tukea
- perusteltu arvio siitä, tarvitseeko oppilas yhdessä tai useammassa oppiaineessa yksilöllistetyt oppimäärät

- Tukijärjestelyt voivat sisältää mm. opetus- ja ohjaushenkilöstöön, oppilashuoltoon, avustajiin ja muihin tarvittaviin palveluihin, opetusmenetelmiin ja työtapoihin, opiskelumenetelmiin sekä materiaaleihin ja välineisiin liittyviä tekijöitä.

Erityisen tuen päätöksen valmistelemiseksi tulee pedagogisen selvityksen liitteeksi **tarvittaessa hankkia muita lausuntoja, kuten psykologinen, lääketieteellinen lausunto tai vastaava sosiaalinen selvitys.** Pedagogisen selvityksen laatimisessa hyödynnetään oppilaasta aiemmin laadittua pedagogista arviota ja oppilaan oppimissuunnitelmaa. Mikäli oppilaalla on kuntoutussuunnitelma, myös sitä voidaan hyödyntää huoltajan luvalla.

Erityisen tuen tarpeellisuus tulee arvioida uudelleen toisen vuosiluokan lopussa sekä ennen seitsemännelle vuosiluokalle siirtymistä sekä aina oppilaan tuen tarpeen muuttuessa. Tarkistamista varten oppilaasta tehdään uusi pedagoginen selvitys, jota tarkastellaan moniammatillisesti oppilashuoltoryhmässä. *Mikäli oppilashuoltoryhmä toteaa tuen tarpeen jatkuvan, koulun rehtori/koulunjohtaja tekee uuden erityisen tuen päätöksen, mikäli kyseessä ei ole resurssi- tai nivelvaiheen sijoituspäätös. Tällöin päätöksen tekee koulutoimenjohtaja.* Mikäli katsotaan, että oppilas ei enää tarvitse erityistä tukea, tulee tuen lopettamisesta tehdä erityisen tuen purkamispäätös. *Purkamispäätöksen tekee koulutoimenjohtaja.* Tällöin oppilas siirtyy saamaan tehostettua tukea hänelle laadittavan oppimissuunnitelman mukaisesti. *Myös pidennetyt oppivelvollisuuden purkamispäätöksen tekee koulutoimenjohtaja.*

Erityisen tuen päätöksen tarkistaminen (2. vuosiluokan jälkeen, ennen 7. vuosiluokalle siirtymistä sekä aina tarvittaessa)		
2. vuosiluokan jälkeen tai tarvittaessa	Erityisen tuen tarve jatkuu	<ul style="list-style-type: none"> - Oppilaasta laaditaan pedagoginen selvitys. - Yksikön johtaja tekee pedagogiseen selvitykseen perustuksen uuden erityisen tuen päätöksen, mikäli päätökseen ei sisälly lisäresursointia (pienluokka, avustaja-/ tulkkipalvelut). - Muussa tapauksessa uuden päätöksen tekee KTJ.
	Ei enää tarvetta erityiseen tukeen, oppilas siirtyy tehostettuun tukeen	<ul style="list-style-type: none"> - Oppilaasta laaditaan pedagoginen selvitys, johon perustuksen KTJ tekee erityisen tuen purkamispäätöksen.

Ennen 7. vuosiluokalle siirtymistä tai tar- vittaessa	Erityisen tuen tarve jatkuu	<ul style="list-style-type: none"> - Oppilaasta laaditaan pedago- ginen selvitys. - Yksikön johtaja tekee peda- gogiseen selvitykseen perus- tuen uuden erityisen tuen päättökseen, mikäli päätökseen ei sisälly pienluokka, avusta- ja-/ tulkkipalvelu tai muuta resurssipäätöstä. - Muussa tapauksessa uuden päättökseen tekee KTJ.
	Ei enää tarvetta erityiseen tukeen, oppilas siirtyy tehostettuun tukeen	<ul style="list-style-type: none"> - Oppilaasta laaditaan pedago- ginen selvitys, johon perus- tuen KTJ tekee erityisen tuen purkamispäätökseen.

Hallinnollisen päätöksen, pedagogisen arvion tai pedagogisen selvityksen liitteeksi vaaditaan asiantuntijalausunto (lääketieteellinen, psykologinen tai sosiaalinen) seuraavissa tapauksissa:

- Perusopetuksen aloittaminen vuotta aiemmin
- Perusopetuksen aloittaminen vuotta myöhemmin
- Perusopetuksen aloittaminen erityisopetuksen pienluokassa
- Pidennetyn oppivelvollisuuden aloittaminen
- Pidennetystä oppivelvollisuudesta yleiseen oppivelvollisuuteen siirtyminen

Pedagoginen arvio, tehostetun tuen oppimissuunnitelma, pedagoginen selvitys, erityisen tuen päätös ja HOJKS ovat salassa pidettäviä asiakirjoja. Tieto tehostetun ja erityisen tuen saamisesta ovat salassa pidettäviä. Em. asiakirjat on säilytettävä paperimuodossa ja lukitussa tilassa oppilaan perusopetusajan jälkeen kymmenen vuoden ajan.

Allekirjoitetut asiakirjat (paperiversiona) liitteineen säilytetään siinä koulussa, jossa oppilas opiskelee. Kun oppilas siirtyy esiopetuksesta perusopetukseen tai muuttaa koulusta toiseen, siirtyvät opetuksen järjestämisen kannalta välttämättömät asiakirjat (oppimissuunnitelma/ erityisen tuen päätös/ HOJKS) muiden oppilaspapereiden mukana uuteen kouluun. Muiden tietojen (asiantuntijalausunnot) siirtämiseen vaaditaan huoltajan yksilöity (mitä tietoja lähetään, mihin tarkoitukseen ja kenelle lähetetään) tiedonsiirtolupa. Muussa tapauksessa lausunnot palautetaan huoltajalle.

4.3.2 ERITYISEN TUEN PÄÄTÖS

Erityisen tuen antamiseksi tehdään kirjallinen **määräaikainen** hallintopäätös, jota tarkistetaan ainakin toisen vuosiluokan jälkeen sekä ennen seitsemännelle vuosiluokalle siirtymistä. Päätös tehdään hallintolain mukaisesti. Oppilaan oikeusturvan ja opetuksen järjestämisen kannalta merkittävät asiat päätetään erityistä tukea koskevassa päätöksessä.

Milloin laaditaan?	Kuka laatii?
<ul style="list-style-type: none"> - Siirryttäessä tehostetusta tuesta erityiseen tukeen. - Erityisen tuen päätökseen sisältyvien asioiden muuttuessa. - Erityisen tuen päätöstä tarkistettaessa, ainakin 2. vuosiluokan lopussa sekä ennen 7. vuosiluokan alkua (jos päätöstä ei uusita, tehdään hallinnollinen erityisen tuen purkamispäätös). 	<ul style="list-style-type: none"> - Ensimmäisen oppilaalle tehtävän erityisen tuen päätöksen tekee koulutoimenjohtaja. - Jatkopäätöksen erityisestä tuesta tekee ja siitä vastaa kyseisen koulun rehtori/ koulunjohtaja, mikäli kyseessä ei ole resurssi- tai nivelvaiheen sijoituspäätös (pienluokka-, avustaja-/ tulkkipalvelut). - Päätöksen erityisen tuen purkamisesta tekee koulutoimenjohtaja. - Päätöksen pidennetyn oppivelvollisuuden purkamisesta tekee koulutoimenjohtaja.

Erityisen tuen päätöksessä päätetään:

- oppilaan pääsääntöinen opetusryhmä
- mahdolliset tulkitsemis- ja avustajapalvelut sekä muut tarvittavat palvelut
- tarvittaessa oppilaan opetuksen poikkeava järjestäminen
- oppimäärän yksilöllistäminen tai sen purkaminen
- pidennetty oppivelvollisuus tai sen purkaminen
- opetuksen järjestäminen toiminta-alueittain
- poikkeaminen oppiaineista ja niitä koskevasta valtakunnallisesta tuntijaosta
- erityisestä tuesta tehostettuun tukeen siirtyminen.

Erityisen tuen päätös voidaan tehdä ennen esi- tai perusopetuksen alkamista taikka esi- tai perusopetuksen aikana ilman sitä edeltävää pedagogista selvitystä ja oppimisen tehostetun tuen antamista, jos psykologisen tai lääketieteellisen arvion perusteella ilmenee, että oppilaan opetusta ei vammaan, sairauden, kehityksessä viivästymisen tai tunne-elämän häiriön taikka muun vastaavan erityisen syyn vuoksi voida antaa muuten. **Jos erityisen tuen päätös tehdään esi- tai perusopetuksen aikana ilman tehostetun tuen antamista, tulee sen perustua oppilaan tilanteen uudelleen arviointiin esimerkiksi onnettomuuden tai vakavan sairauden seurauksena.**

4.3.3 HENKILÖKOHTAINEN OPETUKSEN JÄRJESTÄMISTÄ KOSKEVA SUUNNITELMA (HOJKS)

Kun oppilaalle on tehty pedagogisen selvityksen pohjalta erityisen tuen päätös, tulee hänelle laatia henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma (HOJKS). HOJKS:a laadittaessa hyödynnetään oppilaalle laadittua oppimissuunnitelmaa. ***HOJKS:n laatimisesta ja tarkistamisesta vähintään kerran vuodessa vastaa oppilaan luokanopettaja/ -ohjaaja/ erityisluokanopettaja, joka kerää tarvittavat tiedot eri tahoilta. Oppiaineen opetuksesta vastaava opettaja laatii oppiaineen tavoitteet, keskeiset sisällöt ja arvioinnin periaatteet.*** HOJKS tulee lukuvuosittain päivittää ***mar-raskuun loppuun mennessä.***

Milloin laaditaan?	Kuka sen laatii?
<p>- Laaditaan aina, kun oppilaalle on tehty erityisen tuen päätös.</p> <p>- Päivitettävä vähintään kerran vuodessa <u>marraskuun loppuun mennessä.</u></p> <p>- Ei ole enää hallinnollinen asiakirja.</p>	<p>- Luokanopettaja/ luokanvalvoja koordinoi, kerää tarvittavat tiedot eri tahoilta ja toimii yhteyshenkilönä kodin ja koulun välillä.</p> <p>- Oppiaineen opetuksesta vastaava opettaja laatii oppiaineen tavoitteet, keskeiset sisällöt ja arvioinnin periaatteet.</p> <p>- EO on mukana tukea suunniteltaessa.</p> <p>- Rehtori/koulunjohtaja hyväksyy ja vastaa yksilöllistettyjen oppimäärien oppiainekohtaiset tavoitteet allekirjoituksellaan.</p>

HOJKS:n tulee sisältää seuraavat tiedot sen mukaan kuin ne ovat tarpeen oppilaan opetuksen ja tukitoimien järjestämiseksi:

- Oppilaan oppimisvalmiudet sekä oppimiseen ja koulunkäyntiin liittyvät erityistarpeet.
- Oppimisen ja koulunkäynnin yleiset tavoitteet.
- Oppiaineet ja aineryhmät sekä valinnaiset opinnot, joita oppilas opiskelee sekä oppiaineiden vuosiviikkotuntimäärät.
- Sosiaaliin taitoihin ja koulunkäyntiin liittyvät tavoitteet.
- Oppiainekohtaiset tavoitteet:
 - opiskelun erityiset painoalueet niissä oppiaineissa, joissa oppilaalla on yleinen oppimäärä
 - luettelo niistä oppiaineista, joissa oppilaalla on yksilöllistetty oppimäärä sekä näiden oppiaineiden tavoitteet ja keskeiset sisällöt
- Kuvaus toiminta-alueittain opiskelevan oppilaan yksilöllisistä tavoitteista ja keskeisistä sisällöistä toiminta-alueittain
- Edistymisen seuranta ja arviointi, arviointitavat ja ajankohdat sekä oppilaan itsearviointi:
 - miten oppilas osoittaa osaamisensa niissä aineissa, joissa oppilas opiskelee yksilöllistetyn oppimäärän mukaan tai toiminta-alueittain.
- Erityistä tukea koskevan päätöksen mukaisten tulkitsemis- ja avustajapalveluiden, muiden opetus- ja oppilashuoltopalveluiden sekä tuki- ja kuntoutuspalvelujen järjestäminen sekä eri toimijoiden vastualueet.
- Pedagogiset ratkaisut, kuten joustavat ryhmittelyt, samanaikaisopetus, opetusmenetelmät, työskentelytavat, kommunikointitavat sekä erityiset apuvälineet ja oppimateriaalit.
- Fyysiseen, sosiaaliseen ja psyykkiseen oppimisympäristöön liittyvät, oppilashuollolliset tai muut ratkaisut.
- Kuvaus oppilaan opetuksen järjestämisestä muun opetuksen yhteydessä ja/tai erityisopetuksen ryhmässä:

- Kuvaus siitä, miten ja millä oppitunneilla erityisopetuksen ryhmässä pääsääntöisesti opiskeleva oppilas opiskelee yleisopetuksen ryhmässä.
- Moniammatillisen yhteistyön kuvaus ja eri toimijoiden vastuualueet.
- Kuvaus oppilaan koulukuljetusten järjestelyistä ja vastuista sekä kuljetusta odottavan oppilaan ohjauksesta ja valvonnasta.
- Oppilaan osallistuminen aamu- ja iltapäivätoimintaan ja kuvaus yhteistyöstä toiminnan järjestäjien kanssa.
- Yhteistyön toteuttaminen oppilaan ja huoltajan kanssa, huoltajan tarjoama tuki.
- Suunnitelman laatimiseen osallistuneet.

Kokemukset käytetyistä opetusjärjestelyistä, toimintatavoista ja tukipalveluista voidaan kirjata HOJKS:iin, ja hyödyntää tätä tietoa suunnitelman toteutumisen arvioinnissa.

Leppävirran kunnan koulutoimen HOJKS -pohja löytyy Wilmasta. HOJKS:sta ei jatkossa tehdä hallintopäätöstä, vaan HOJKS toimii puhtaasti pedagogisena työvälineenä. Sen merkitys erityistä tukea tarvitsevan oppilaan tavoitteiden ja tuen järjestämisen suunnittelun välineenä pysyy kuitenkin ennallaan ja velvoite sen tekemiseen erityistä tukea saaville oppilaille säilyy

5 OPPIMISEN JA KOULUNKÄYNNIN TUKIMUODOT

5.1 OPETUSJÄRJESTELYIHIN LIITTYVÄ TUKI

5.1.1 TUKIOPETUS

Oppilaalla, joka on jäänyt tilapäisesti jälkeen opinnoissaan tai muutoin tarvitsee oppimisessaan lyhytaikaista tukea, on oikeus saada tukiopetusta. Tukiopetus tulee aloittaa heti, kun oppimisvaikeudet on havaittu, jotta oppilas ei jäisi pysyvästi jälkeen opinnoissaan. ***Tukiopetusta tulee järjestää niin usein ja niin laajasti kuin oppilaan suoriutumisen kannalta on tarpeen. Aloitteen tukiopetuksen antamisesta oppilaalle tekee ensisijaisesti opetusryhmästä vastaava opettaja.*** Tukiopetuksen tarpeesta tiedotetaan oppilaalle ja huoltajille. Heille annetaan tietoa tukiopetuksen toteuttamistavoista ja merkityksestä oppimiselle.

Koulutyö on suunniteltava siten, että jokaisella oppilaalla on tukiopetusta tarvitessaan mahdollisuus siihen osallistua. ***Tukiopetusta voidaan järjestää muun opetuksen yhteydessä koulupäivän aikana tai erillisellä koulun ulkopuolisella ajalla.*** Tukiopetusta voidaan järjestää myös samanaikaisopetuksena. Oppilaan työjärjestyksen mukaisten oppituntien aikana tapahtuva tukiopetus ***pyritään toteuttamaan*** sen oppiaineen tunnilla, johon tuen tarve kohdistuu. ***Tukiopetusryhmiä voidaan muodostaa yli luokkarajojen, mikäli tukiopetus kohdistuu samaan aihealueeseen.***

Tukiopetus yleisen tuen aikana

Jokaisen opettajan tehtävänä on seurata oppilaan oppimista ja kasvua sekä mahdollista tuen tarpeen ilmenemistä. Tuen tarve voi johtua poissaoloista tai tilapäisistä oppimiseen tai koulunkäyntiin liittyvistä vaikeuksista.

Tukiopetus tehostetun tuen aikana

Ennen tehostetun tuen aloittamista, osana pedagogista arviota, arvioidaan yleisen tuen aikana annettun tukiopetuksen riittävyys ja vaikutus sekä tukiopetuksen tarve jatkossa. Tehostetun tuen alkaessa tehtävään oppimissuunnitelmaan kirjataan oppilaan tarvitsema tukiopetus, sen tavoitteet ja järjestäminen. Tukiopetuksella voidaan edelleen vastata esimerkiksi poissaoloista johtuviin tilapäisiin tuen tarpeisiin.

Tukiopetus erityisen tuen aikana

Ennen erityisen tuen päätöstä, osana pedagogista selvitystä, arvioidaan tehostetun tuen aikana annettun tukiopetuksen riittävyys ja vaikutus sekä tukiopetuksen tarve jatkossa. Erityisen tuen alkaessa oppilaan tarvitsema tukiopetus, sen tavoitteet ja järjestäminen kirjataan HOJKS:iin. Tukiopetuksella voidaan edelleen vastata esimerkiksi poissaoloista johtuviin tilapäisiin tuen tarpeisiin.

Oppilaalle ja huoltajille tiedottamiseen ja oppilaan ja huoltajan kanssa tehtävään yhteistyöhön liittyvät toimintatavat määritellään koulun opetussuunnitelmaan perustuvassa lukuvuosisuunnitelmasa.

5.1.2 OSA-AIKAINEN ERITYISOPETUS

Oppilaalla, jolla on vaikeuksia oppimisessaan ja koulunkäynnissään, on oikeus saada osa-aikaista erityisopetusta muun opetuksen yhteydessä.

Osa-aikaista erityisopetusta annetaan esimerkiksi oppilaille, joilla on

- kielellisiä tai matemaattisiin taitoihin liittyviä vaikeuksia
- oppimisvaikeuksia yksittäisissä oppiaineissa
- vaikeuksia opiskelutaidoissa, sosiaalisissa taidoissa tai koulunkäynnissä.

Osa-aikaista erityisopetusta annetaan muun opetuksen ohessa samanaikaisopetuksena, pienryhmässä tai yksilöllisesti ja se tulee tavoitteellisesti niveltää oppilaan saamaan muuhun opetukseen. Osa-aikaista erityisopetusta voidaan antaa kaikilla tuen tasoilla.

Erityisopettaja tekee tarvittavat oppimista arvioivat testit yksilöllisesti tai vuosiluokittain.

Osa-aikaisen erityisopettajan työnkuvaa kehitetään enemmän yleisopetusta tukevaksi; hän konsultoi oppilasta opettavia oppilaan oppimisvaikeuksien huomioimisesta ja auttaa oppilaita joustavasti ryhmiteltäessä sekä suunniteltaessa ja toteutettaessa oppilaan tukea. Osa-aikainen erityisopettaja voi toimia samanaikaisopettajana ja tukiopettajana.

Osa-aikaisen erityisopetuksen toteuttamistavoista tiedotetaan oppilaille ja huoltajille. Osa-aikainen erityisopetus pyritään järjestämään yhteisymmärryksessä oppilaan ja huoltajan kanssa.

Osa-aikainen erityisopetus osana yleistä tukea

Osa-aikaisen erityisopetuksen avulla voidaan vahvistaa oppimiseen tarvittavia perustaitoja. Oppilaan oppimisen vaikeuksiin vaikuttavia tekijöitä tulee arvioida ja oppilaan tulee saada tarvittaensa osa-aikaista erityisopetusta.

Osa-aikainen erityisopetus tehostetun tuen aikana

Tehostetun tuen aikana osa-aikaisen erityisopetuksen merkitys tukimuotona yleensä vahvistuu. Ennen tehostetun tuen aloittamista, osana pedagogista arviota, arvioidaan oppilaan yleisen tuen aikana saaman osa-aikaisen erityisopetuksen riittävyys ja vaikutus sekä tarve osa-aikaiseen erityisopetukseen jatkossa. Tehostetun tuen alkaessa tehtävään oppimissuunnitelmaan kirjataan oppilaan tarvitsema osa-aikainen erityisopetus, sen tavoitteet ja järjestäminen.

Osa-aikainen erityisopetus erityisen tuen aikana

Oppilas voi saada osa-aikaista erityisopetusta myös erityisen tuen aikana riippumatta siitä opiskeleeko hän yleisopetuksen ryhmässä tai erityisryhmässä. Oppilaan aiemmin saaman osa-aikaisen erityisopetuksen riittävyys ja vaikutus sekä tarve osa-aikaiseen erityisopetukseen arvioidaan osana pedagogista selvitystä. Oppilaan tarvitsema osa-aikainen erityisopetus, sen tavoitteet ja järjestäminen kirjataan HOJKS:iin.

Koulu määrittelee opetussuunnitelmassaan osa-aikaisen erityisopetuksen työnjaon eri toimijoiden kesken, huoltajille tiedottamiseen sekä oppilaan ja huoltajan kanssa tehtävään yhteistyöhön liittyvät toimintatavat.

5.1.3 ERITYISOPETUS

Erityinen tuki muodostuu erityisopetuksesta ja muusta oppilaan tarvitsemasta, perusopetuslain mukaan annettavasta tuesta. Erityisopetus on erityisen tuen keskeinen pedagoginen osa-alue ja sen tehtävänä on tukea oppilaan oppimista.

Sellaisen oppilaan, jolle on tehty erityisen tuen päätös, opetus ja muu tuki annetaan hänelle laaditun henkilökohtaisen opetuksen järjestämistä koskevan suunnitelman mukaisesti. Erityisen tuen piirissä oleva oppilas voi opiskella tavanomaisessa perusopetusryhmässä integroituna tai osittain tai kokonaan erityisopetuksen pienryhmässä. Oppilaan erityisopetuksen järjestäminen integroituna edellyttää asianmukaisen tuen toteuttamista muun opetuksen yhteydessä.

Erityisopetuksessa voidaan poiketa oppiaineista ja niitä koskevasta valtakunnallisesta tuntijaosta sen mukaan kuin erityistä tukea koskevassa päätöksessä määrätään.

Koulu määrittelee opetussuunnitelmassaan koulun ja alueen toimintatavat erityisopetuksen järjestämisessä, yhteistyön, vastuut ja työnjaon eri toimijoiden kesken sekä yhteistyön oppilaan ja huoltajan kanssa.

5.1.4 OPPIAINEEN OPPIMÄÄRÄN YKSILÖLLISTÄMINEN JA OPETUKSESTA VAPAUTTAMINEN

Ensisijaisena tavoitteena on tukea oppilaan opiskelua yleisen, tehostetun ja erityisen tuen avulla siten, että yleisen oppimäärän mukaiset tavoitteet on mahdollista saavuttaa kaikissa oppiaineissa. Esimerkiksi eriyttämisen avulla oppilaan opiskelua voidaan tukea keskittymällä oppiaineen ydinsisältöihin. **Mikäli edes ydinsisältöihin liittyvien tavoitteiden saavuttaminen hyväksytysti** ei tuesta huolimatta ole oppilaalle mahdollista, yhden tai useamman oppiaineen oppimäärä voidaan yksilöllistää. **Kieli- ja kulttuuritausta, poissaolot, motivaation puute tai esimerkiksi puutteellinen opiskeluteknikka eivät sellaisenaan voi olla syynä oppimäärän yksilöllistämiseen**, vaan oppilasta tulee tukea näissä asioissa muilla sopivilla tavoilla.

Oppiaineen oppimäärän yksilöllistäminen merkitsee oppilaan oppimiselle asetettavan tavoitetason määrittämistä hänen omien edellytystensä mukaiseksi. Yksilöllistetyt tavoitteet, keskeiset sisällöt, oppilaan edistymisen seuranta ja arviointi kirjataan HOJKS:iin. Kunkin oppiaineen opetuksesta vastaava opettaja tai, jos opettajia on useita, opettajat yhdessä laativat edellä mainitut HOJKS:n sisällöt. Yksilöllistetyn oppimäärän tavoitteet ja sisällöt johdetaan oppiaineen luokka-asteen yleisistä tavoitteista ja sisällöistä, usein myös alempien luokkien tavoitteita ja sisältöjä soveltamalla. Oppilaan osaamista arvioidaan HOJKS:iin kirjattuihin tavoitteisiin suhteutettuna.

Jos oppilas opiskelee yksilöllistettyjen oppimäärien mukaan, varustetaan kyseisen oppiaineen numeroarvosana ja sanallinen arvio tähdellä (*) sekä opintojen aikaisessa että päättöarvioinnissa.

Ennen oppimäärän yksilöllistämistä oppilaalle on tarjottava monipuolista ja pitkäjänteistä tukea. Oppilas etenee erityiseen tukeen yleisen ja tehostetun tuen kautta. Oppimäärän yksilöllistämisestä päätetään erityisen tuen päätöksessä. Ennen erityisen tuen päätöstä laaditaan pedagoginen selvitys, joka sisältää arvion oppilaan erityisen tuen tarpeesta. Jos pedagogisessa selvityksessä todetaan, että oppilaan ei tukitoimista huolimatta arvioida saavuttavan oppiaineessa yleisen oppimäärän mukaisia tavoitteita hyväksytysti, oppiaineen oppimäärä yksilöllistetään. **Kunkin oppiaineen kohdalla arvioidaan erikseen, voiko oppilas opiskella oppiainetta yleisen oppimäärän mukaan vai tuleeko oppiaineen oppimäärä yksilöllistää.** Jos yksilöllistettävien oppiaineiden määrää on tarpeen myöhemmin lisätä tai vähentää, tehdään uusi pedagoginen selvitys ja sen pohjalta uusi erityisen tuen päätös.

Oppilaalle ja huoltajalle tulee selvittää yksilöllistettyjen oppimäärien mahdolliset vaikutukset jatko-opintoihin.

Oppimäärän yksilöllistäminen on ensisijainen vaihtoehto ennen oppilaan vapauttamista oppimäärän suorittamisesta. Vapauttamiseen oppimäärän opiskelusta tulee olla erityisen painavat syyt. Vapauttamisesta tehdään perusopetuslain 18 §:ssä tarkoitettu hallintopäätös. Oppilaalle, joka on muutoin kuin tilapäisesti vapautettu jonkin aineen opiskelusta, tulee järjestää vastaavasti muuta opetusta tai ohjattua toimintaa. Pidentetyn oppivelvollisuuden piirissä olevien oppilaiden oppiaineiden opiskelusta vapauttaminen kuvataan luvussa 5.1.5.

Oppimäärää ei voida yksilöllistää:

- Mikäli oppilas tukitoimien avulla saavuttaa yleisopetuksen tavoitteiden mukaan arvioituna hyväksytyyn arvosanaan (5). Hyväksyttyyn arvosanaan riittää, että oppiaineen ydinsisällöt suoritetaan hyväksytysti. Oppimäärää ei kuitenkaan saa yksilöllistää,

mikäli katsotaan, että hylätty arvosana on johtunut motivaation puutteesta, kieli- tai kulttuuritaustasta, puutteellisista opiskelustrategioista tai poissaoloista.

- Ellei oppilas ole saanut suunnitelmallista ja pitkäkestoista tehostettua tukea (pedagogisessa arvioissa tuotettuun tietoon perustuen) huoltajien ja oppilaan kanssa yhdessä laaditun oppimissuunnitelman mukaisesti. ks. poikkeukset 4.3.2.
- Mikäli oppilaasta ei ole laadittu moniammatillisesti oppilashuoltoryhmän arvioimaa pedagogista selvitystä, jossa oppimäärän yksilöllistäminen perustellaan erikseen jokaisen yksilöllistettävän oppiaineen kohdalta.

Mikäli oppilaan taitotaso myöhemmin kohoaa ja hän hallitsee oppimäärän ydinsisällöt hyväksytysti (5), oppimäärän yksilöllistäminen tulee purkaa. Purkaminen tehdään aina huolellisen harkinnan seurauksena, kun oppilaan osaamista on huolellisesti arvioitu yleisopetuksen tavoitteiden mukaisesti, kuitenkin viimeistään ennen päättöarviointia. Vaikka oppimäärän yksilöllistäminen puretaan, voi oppilas siitä huolimatta tarvita edelleen erityistä tukea Tällöin erityisen tuen päätöstä ei pureta, vaan oppilaasta tehdään uusi erityisen tuen päätös, jossa oppimäärän yksilöllistämisen purkaminen päätetään. Päätöksen tekee koulutoimenjohtaja.

5.1.5 PIDENNETTY OPPIVELVOLLISUUS

Jos perusopetukselle säädettyjä tavoitteita ei lapsen vammaisuuden tai sairauden vuoksi ilmeisesti ole mahdollista saavuttaa yhdeksässä vuodessa, alkaa oppivelvollisuus vuotta perusopetuslaissa säädettyä aikaisemmin ja kestää 11 vuotta. Esiopetus voi pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä oleville oppilaille annettavassa erityisopetuksessa kestää yhden tai kaksi vuotta. Tarkoitus on vahvistaa oppilaan valmiuksia niin, että hän selviytyisi opiskelustaan perusopetuksessa mahdollisimman hyvin.

Pidennetyn oppivelvollisuuden piiriin kuuluvat vaikeasti vammaiset lapset. Heitä ovat muun muassa näkö- ja kuulovammaiset sekä muutoin ruumiillisesti tai henkisesti vaikeasti vammaiset tai kehityksessään viivästyneet lapset. Myös vaikea sairaus voi olla syynä pidennettyyn oppivelvollisuuteen. Päätös pidennetystä oppivelvollisuudesta tehdään pääsääntöisesti ennen oppivelvollisuuden alkamista erityisen tuen päätöksessä. Oppilasta ja huoltajaa on kuultava ennen erityisen tuen päätöksen tekemistä. ***Kuuleminen tapahtuu osana pedagogista selvitystä. Asiantuntijalausuntojen ja pedagogisen selvityksen pohjalta tehdään arvio lapsen erityisestä tuesta. Arvioon kirjataan lapsen tarvitsema tuki jatkossa. Arvion perusteella koulutoimenjohtaja tekee erityisen tuen päätöksen, jossa päätetään pidennettyyn oppivelvollisuuteen siirtyminen.***

Lapsen huoltajalle tulee antaa ajoissa tietoa pidennetyn oppivelvollisuuden eri vaihtoehtoista ja valinnan vaikutuksista. Huoltaja päättää, osallistuuko lapsi oppivelvollisuutta edeltävään esiopetukseen.

Pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevien oppilaiden opetus voidaan järjestää vaihtoehtoisesti seuraavilla tavoilla:

- Lapsi aloittaa oppivelvollisuutta edeltävässä esiopetuksessa sinä vuonna, kun hän täyttää viisi vuotta, jatkaa toisen vuoden oppivelvollisuuden suorittamiseen kuuluvassa esiopetuksessa ja aloittaa tämän jälkeen perusopetuksen.

- Lapsi aloittaa pidennettyyn oppivelvollisuuteen kuuluvan esiopetuksen sinä vuonna, kun hän täyttää kuusi vuotta ja opiskelee esiopetuksessa yhden vuoden, minkä jälkeen hän aloittaa perusopetuksen.
- Lapsi aloittaa pidennettyyn oppivelvollisuuteen kuuluvan esiopetuksen sinä vuonna, kun hän täyttää kuusi vuotta ja opiskelee esiopetuksessa kaksi vuotta. Tällöin lapsi aloittaa perusopetuksen vuotta säädettyä myöhemmin eli sinä vuonna, kun hän täyttää 8 vuotta. Perusopetuksen myöhemmästä aloittamisesta on tehtävä erillinen hallintopäätös.

Pidennetty oppivelvollisuus (11-vuotinen)						
	5 v	6 v	7 v	8 v	...	17 v
Vaihtoehto 1	Oppivelvollisuutta edeltävä vapaaehtoinen esiopetusvuosi	Pakollinen esiopetusvuosi (kuuluu oppivelvollisuuteen)	Perusopetus	Perusopetus	...	
Vaihtoehto 2		Pakollinen esiopetusvuosi (kuuluu oppivelvollisuuteen)	Perusopetus	Perusopetus	...	
Vaihtoehto 3		Pakollinen esiopetusvuosi (kuuluu oppivelvollisuuteen)	Esiopetusvuosi	Perusopetus	...	

Hallintopäätös perusopetuksen aloittamisen lykkäämisestä

6

Pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevalle, erityistä tukea saavalle lapselle laaditaan henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma esiopetuksen alkaessa. Pidennetyn oppivelvollisuuden päättyminen päätetään erityisen tuen päätöksessä, mikäli katsotaan, ettei oppilas enää kuulu pidennetyn oppivelvollisuuden piiriin. Oppilas siirtyy tällöin yleisen oppivelvollisuuden piiriin.

Tarvittaessa pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevien opetus voidaan järjestää siten, ettei yhteisenä aineena opeteta toista kotimaista kieltä eikä vierasta kieltä. Erityisoppilaan kokonaisviikkotuntien määrä on sama kuin yleisopetuksen oppilaan.

5.1.6 TOIMINTA-ALUEITTAIN OPISKELU

Vaikkeimmin kehitysvammaisten oppilaiden opetus voidaan järjestää oppiainejaon sijasta toiminta-alueittain. Myös muulla tavoin vammaisen tai vakavasti sairaan oppilaan opetus voi olla oppilaan terveydentilaan liittyvistä syistä perusteltua järjestää toiminta-alueittain. Opetuksen järjestämisestä

oppiainejaon sijasta toiminta-alueittain päätetään erityisen tuen päätöksessä. **Opetussuunnitelmaan kuuluvat toiminta-alueet ovat motoriset taidot, kieli ja kommunikaatio, sosiaaliset taidot, päivittäisten toimintojen taidot ja kognitiiviset taidot.**

Opetuksen järjestäminen perustuu kokonaisvaltaisten tavoitteiden määrittelyyn, oppilasryhmässä tapahtuvan vuorovaikutuksen edistämiseen sekä toimivan ja motivoivan oppimisympäristön kehittämiseen. Opetuksen suunnittelun lähtökohtana ovat oppilaan vahvuudet ja tavoitteena oppilaan koko potentiaalin käyttöön saaminen. Koulupäivän eri toimintoja hyödynnetään oppimisessa.

Toiminta-alueittain opiskelevan oppilaan kunkin toiminta-alueen tavoitteet ja keskeiset sisällöt sekä edistymisen seuranta ja arviointi kuvataan henkilökohtaisessa opetuksen järjestämisestä koskevassa suunnitelmassa. Tavoitteet asetetaan yksilöllisesti siten, että ne ovat saavutettavissa olevia ja oppilaalle mielekkäitä.

Toiminta-alueet voivat sisältää yksittäisen oppiaineen tavoitteita ja sisältöjä, jos oppilaalla on vahvuuksia jossakin yksittäisessä oppiaineessa. Opetuksen toteuttamisessa eri toiminta-alueiden sisältöjä voidaan yhdistää. Toiminta-alueittain järjestettyyn opetukseen liittyy aina myös kuntouttavia ja hoitavia elementtejä.

Opetuksen suunnittelu ja toteuttaminen edellyttää oppilaan opettajien, muun henkilöstön ja eri asiantuntijoiden välistä yhteistyötä.

Toiminta-alueittain järjestetyssä opetuksessa arviointi tapahtuu toiminta-alueittain. Arviointi annetaan **aina sanallisena**. Mikäli jokin toiminta-alue sisältää yksittäisen oppiaineen tavoitteita ja sisältöjä, tämä voidaan kuvata osana sanallista arviointia tai todistuksen liitteessä.

Motoristen taitojen oppimisen tavoitteena on vahvistaa oppilaan kehon hahmotusta, edistää kokonais- ja hienomotoristen taitojen kehittymistä sekä antaa mahdollisuuksia monipuolisesti harjoitella taitoja arjen eri tilanteissa. Motoristen taitojen opetuksen tulee sisältää motoristen toimintojen suunnittelun ja ohjauksen, tasapainon, koordinaation, rytmin, kestävyuden ja lihasvoiman kehittämiseen liittyviä osa-alueita.

Kommunikaatiotaitojen oppimisen lähtökohtana on kontaktin muodostuminen oppilaan kanssa ja sen pohjalle rakentuva kommunikoinnin ymmärtämisen ja tuottamisen harjoittelu. Tavoitteena on, että oppilas on vuorovaikutuksessa ympäristönsä kanssa, tulee ymmärretyksi ja ymmärtää itsekin muita ryhmän oppilaita ja aikuisia. Oppilaalle turvataan mahdollisuus käyttää itselleen luonteenomaisia tapoja kommunikoida. Oppilaalla tulee olla käytettävissään vaihtoehtoisia kommunikaatiokeinoja. Kielen ja kommunikaation opetus sisältää kielellistä tietoisuutta, ilmaisua, käsite- ja sanavarastoa, viittomien, merkkien, symbolien, kirjainten ja sanojen tunnistamista ja käyttöä sekä ajattelua kehittäviä osa-alueita. Kommunikaatiotaitoja harjoitellaan eri tilanteissa koulupäivän aikana.

Sosiaalisten taitojen oppimisen tavoitteena on oppilaan vuorovaikutustaitojen kehittyminen. Opetuksen tulee sisältää sosiaalisissa ympäristöissä toimimista sekä vuorovaikutus- ja tunnetaitojen harjoittelua tukevia osa-alueita. Oppilaan itsetuntemusta ja oppimismotivaatiota tuetaan luomalla edellytykset onnistumisen kokemuksiin ja vahvistamalla myönteistä sosiaalisen oppimisen ilmapiiriä.

Kognitiivisten taitojen oppimisen tavoitteena on, että oppilas aktivoituu ja oppii käyttämään aistejaan ympäröivän todellisuuden hahmottamiseen. Opetuksen tulee tukea oppimiseen, muistamiseen ja ajatteluun liittyvien prosessien kehittymistä. Kognitiivisten taitojen tulee sisältää aistien sti-

mulointia ja harjoittamista, valinnan, luokittelun, ongelmanratkaisun ja päätöksenteon sekä syy-seuraussuhteen oppimista edistäviä osa-alueita. Oppiaineiden sisällöistä voidaan saada aineistoa kognitiivisten taitojen oppimiseen.

Päivittäisten taitojen oppimisen tavoitteena on lisätä oppilaan aktiivista osallistumista elinympäristön toimintaan sekä edistää omatoimisuutta ja itsenäistymistä. Opetuksen tulee sisältää terveyttä ja turvallisuutta, arkipäivän elämäntaitoja, asumista ja ympäristössä liikkumista sekä vapaa-ajan viettoa käsitteleviä osa-alueita. Päivittäisten taitojen harjoittelu luo mahdollisuuksia motoristen taitojen, kielen ja kommunikaation, sosiaalisten sekä kognitiivisten taitojen kehittymiselle ja harjoittelulle. Ne puolestaan vahvistavat päivittäisten taitojen hallintaa.

Leppävirran kunnassa toimialueittain opiskelua toteutetaan Tietolan koulussa.

5.2 OHJAUKSELLINEN JA MUU TUKI

5.2.1 KODIN JA KOULUN VÄLINEN YHTEISTYÖ

Opetuksessa tulee olla yhteistyössä kotien kanssa. Opetus ja kasvatus tulee järjestää yhteistyössä kotien ja huoltajien kanssa siten, että jokainen oppilas saa oman kehitystasonsa ja tarpeidensa mukaista opetusta, ohjausta ja tukea. Oppilas elää samanaikaisesti kodin ja koulun vaikutuspiirissä. Tämä edellyttää näiden kasvatusyhteisöjen vuorovaikutusta ja yhteistyötä oppilaan kokonaisvaltaisen terveen kasvun ja hyvän oppimisen tukemisessa. Vuorovaikutus kodin kanssa lisää opettajan oppilaantuntemusta ja auttaa opetuksen suunnittelussa ja toteuttamisessa.

Huoltajalla on ensisijainen vastuu lapsensa kasvatuksesta ja siitä, että oppilas suorittaa oppivelvollisuutensa. Huoltajien tuella lapsi pystyy huolehtimaan velvollisuuksistaan; suorittamaan tehtävänsä tunnollisesti ja käyttäytymään asiallisesti. Koulu tukee kotien kasvatustehtävää ja vastaa oppilaan kasvatuksesta ja opetuksesta kouluyhteisön jäsenenä. Tavoitteena on edistää lasten ja nuorten oppimisen edellytyksiä, turvallisuutta ja koko kouluyhteisön hyvinvointia.

On tärkeää, että huoltajilla on mahdollisuus osallistua koulun kasvatustyön tavoitteiden asettamiseen, suunnitteluun ja arviointiin yhdessä opettajien ja oppilaiden kanssa. Koulun on oltava yhteistyössä huoltajan kanssa niin, että hän voi osaltaan tukea lapsensa tavoitteellista oppimista ja koulunkäyntiä. Kodin ja koulun yhteistyötä toteutetaan sekä yhteisö- että yksilötasolla.

Vastuu kodin ja koulun yhteistyön edellytysten kehittämisestä on opetuksen järjestäjällä. Yhteistyö edellyttää koulun henkilöstön aktiivisuutta ja aloitteellisuutta sekä keskustelua ja tiedottamista huoltajan, opettajan ja oppilaan oikeuksista sekä velvollisuuksista. Yhteistyön lähtökohtana on eri osapuolien keskinäinen kunnioitus. Kodin ja koulun yhteistyössä otetaan huomioon perheiden erilaisuus, yksilölliset tarpeet sekä perheen kieli- ja kulttuuritausta.

Huoltajille annetaan tietoa opetussuunnitelmasta, opetuksen järjestämisestä, opintoihin liittyvästä arvioinnista, oppilaan tuen tarpeista ja tuen saannin mahdollisuuksista ja huoltajan mahdollisuudesta osallistua kodin ja koulun väliseen yhteistyöhön sekä kouluyhteisön hyvinvoinnin ja turvallisuuden edistämiseen. Kodin ja koulun yhteistyössä seurataan oppilaan poissaoloja. Luvattomista poissaoloista tulee ilmoittaa oppilaan huoltajalle. Koulun tulee antaa huoltajille tietoa oppilashuollon toiminnasta sekä kouluyhteisön toimintamalleista ja tiedottamiskäytänteistä erilaisissa ongelma-, onnettomuus- ja kriisitilanteissa.

Käsiteltäessä yksittäisen oppilaan tukeen liittyvää asiaa, oppilaan huoltajalle tulee antaa tietoa oppilasta koskevien tietojen käsittelyyn, tietojensaantiin ja niiden luovuttamiseen sekä salassapitoon liittyvistä kysymyksistä. Huoltajan kanssa tulee käydä läpi esimerkiksi huoltajan yksilöidyn kirjallisen suostumuksen merkitys oppilasta koskevan asian käsittelyssä sekä yhteistyön merkitys oppilaan kasvun, kehityksen ja oppimisen tukemisessa.

Ensimmäisten vuosiluokkien aikana jatketaan esiopetuksen aikana syntyneitä yhteistyötä ja luodaan pohja myös huoltajien keskinäiselle vuorovaikutukselle. Erilaisia kodin ja koulun vuoropuhelua tukevia yhteistyömuotoja tulee kehittää koko perusopetuksen ajan ja erityisesti siirryttäessä kouluasteelta toiselle tai muissa siirtymävaiheissa. Tieto- ja viestintätekniikkaa käytetään parantamaan ja monipuolistamaan tiedon kulkua ja yhteydenpitoa kodin ja koulun välillä. Yhteistyö järjestetään siten, että oppilashuollon ja moniammatillisen yhteistyöverkoston avulla oppilaan koulunkäyntiä ja hyvinvointia voidaan tukea. Perusopetuksen päättövaiheessa huoltajalle tulee antaa tietoa ja mahdollisuus keskustella oppilaan jatkokoulutukseen liittyvistä kysymyksistä ja mahdollisista ongelmista oppilaanohjaajan ja oppilashuollon eri asiantuntijoiden kanssa.

Vanhemmilla on mahdollisuus osallistua koulun toiminnan kehittämiseen vanhempainyhdistyksen kautta. Koulut tiedottavat toiminnastaan muun muassa Wilmassa, koulujen ja kunnan kotisivuilla, lukuvuosi- ja muilla tiedotteilla sekä koulun omissa tilaisuuksissa. Huoltajilla on mahdollisuus keskustella koulun henkilökunnan kanssa vanhempainilloissa, vanhempainvarteissa sekä muissa yksittäistä oppilasta koskevissa tapaamisissa. Koulut tiedottavat huoltajille oppilashuollon toimintatavoista.

Oppilaiden poissaoloja seurataan Wilman kautta. Luvattomiin poissaoloihin ja kurinpitomenettelyihin liittyvistä toimintatavoista tiedotetaan koteihin.

5.2.2 OHJAUKSEN JÄRJESTÄMINEN

Jokaisella oppilaalla on oikeus saada opetuksen lisäksi ohjausta. Ohjaustoiminnan tarkoituksena on tukea oppilaan onnistumista perusopetuksen eri vaiheissa, vahvistaa opiskelutaitoja ja itseohjautuvuutta sekä kehittää oppilaan valmiuksia tehdä opintojaan koskevia valintoja perusopetuksen aikana ja sen jälkeen. Opintojen edetessä työelämään tutustumisen ja tulevaisuuden vaihtoehtojen suunnitteleminen merkitys kasvaa. Ohjauksella vahvistetaan myös yhteistyötaitoja sekä kykyä toimia erilaisissa ryhmissä ja ottaa vastuuta omasta ja yhteisestä työstä. Ohjauksen tehtävänä on osaltaan estää oppilaiden syrjäytymistä ja edistää tasa-arvoa. Oppilaanohjauksen tehtävä sekä yleiset tavoitteet ja tavoitteet vuosiluokilla 1 – 2, 3 – 6 ja 7 – 9 täsmennetään luvussa 7.21.

Ohjaustoiminnan tulee muodostaa koko perusopetuksen ajan kestävä, esiopetuksen tuottamat valmiudet huomioonottava ja toisen asteen opintoihin ohjaava jatkumo. Ohjauksesta huolehtivat opettajat ja oppilaanohjaaja sekä muu henkilöstö, jotka toimivat yhteistyössä oppilaan koko perusopetuksen ajan ja eri nivelvaiheissa.

Työelämään tutustumisen keskeisiä toteuttamismuotoja ovat työelämän ja yhteiskunnan eri osaluokkien edustajien vierailut oppitunneilla, työpaikkakäynnit, erilaiset yhteistyöprojektit, eri alojen tiedotusmateriaalin käyttö opetuksessa sekä työelämään tutustumisjaksot (TET) tai työpaikalla tapahtuva opiskelu. Eri oppiaineiden ja aihekokonaisuuksien opetukseen tulee sisällyttää ainesta, joka liittyy opiskelun tuottamat tiedot ja taidot työelämän vaatimuksiin ja mahdollisuuksiin.

Oppilaalla ja huoltajalla tulee olla mahdollisuus saada tietoa perusopetuksen työtavoista, valinnanmahdollisuuksista ja niiden merkityksestä oppilaan oppimiselle, opinnoille ja tulevaisuudelle. On tärkeää, että huoltajalla on tarvittaessa mahdollisuus keskustella koulun edustajien kanssa oppilaan opiskeluun ja valintoihin liittyvistä kysymyksistä.

Ohjaus osana yleistä tukea

Jokaisen opettajan tehtävänä on ohjata oppilasta koulunkäynnissä ja eri oppiaineiden opiskelussa edellä esitettyjen tavoitteiden mukaisesti ja siten ehkäistä ennalta opintoihin liittyvien ongelmien syntymistä. Opettajan tehtävänä on myös oppilaiden persoonallisen kasvun, kehityksen ja osallisuuden tukeminen. Ohjaus liittyy kaikkiin opetustilanteisiin, oppiaineisiin ja oppilaalle annettavaan arviointipalautteeseen. Monipuolista palautetta käytetään suunnitelmallisesti oppilaiden kannustamiseen ja ohjaamiseen.

Ohjaus tehostetun tuen aikana

Ohjauksen näkökulma otetaan huomioon arvioitaessa oppilaan tarvetta tehostettuun tukeen. Ennen tehostetun tuen aloittamista, osana pedagogista arviota, arvioidaan oppilaan yleisen tuen aikana saaman ohjauksen riittävyys ja kohdentuminen oppilaan tarpeita vastaavasti. Tehostetun tuen alkaessa tehtävään oppimissuunnitelmaan kirjataan tarvittaessa myös oppilaan ohjaukseen liittyvät tavoitteet ja toimenpiteet. Huomiota kiinnitetään oppilaan opiskelutavoissa ja -taidoissa tai yhteistyötilanteissa mahdollisesti ilmeneviin tuen tarpeisiin sekä taitoja vahvistaviin ja opiskelumotivaatiota lisääviin toimintatapoihin ja opiskelun sisältöihin. Ohjauksella vahvistetaan tukea tarvitsevan oppilaan itseluottamusta ja ymmärrystä opiskelun merkityksestä omalle tulevaisuudelle.

Ohjaus erityisen tuen aikana

Ennen erityisen tuen päätöstä, osana pedagogista selvitystä, arvioidaan tehostetun tuen aikana annetun ohjauksen riittävyys ja vaikutus sekä oppilaan tarpeet yksilölliseen ja ryhmässä tapahtuvaan ohjaukseen jatkossa. Erityisen tuen päätöksen jälkeen oppilaalle laadittavaan HOJKS:iin kirjataan myös ohjaukseen liittyvät tavoitteet ja toimenpiteet. Ohjauksen avulla jatketaan oppilaan opiskelu- ja yhteistyötaitojen sekä itseluottamuksen, opiskelumotivaation ja työelämäntuntemuksen vahvistamista. Päätövaiheen ohjauksessa on tärkeä tuoda esille oppilaalle soveltuvia jatko-opintomahdollisuuksia ja selvittää oppilaan tarvitseman tuen jatkuminen. Ohjauksellista tukea suunniteltaessa tehdään tiivistä yhteistyötä oppilaan ja huoltajan kanssa sekä hyödynnetään myös oppilashuollon palveluista vastaavan henkilöstön ja oppilasta mahdollisesti avustavan muun henkilöstön asiantuntemusta.

Ohjaustoiminnan tavoitteet, toimintatavat sekä yhteistyö, vastuut ja työnjako eri toimijoiden kesken määritellään perusopetuksen ohjaussuunnitelmassa (Varkaus-leppävirta- alueen perusopetuksen alueellinen ohjauksen strategia; Oppilaanohjauksen käsikirja).

5.2.3 TULKITSEMIS- JA AVUSTAJAPALVELUJEN JÄRJESTÄMINEN

Vammaisella ja muulla tukea tarvitsevalla oppilaalla on oikeus saada maksutta opetukseen osallistumisen edellyttämät perusopetuslain mukaiset tulkitsemis- ja avustajapalvelut. Tulkitsemis- ja avustajapalveluiden tarkoituksena on taata oppilaalle oppimisen ja koulunkäynnin perusedellytykset ja mahdollisimman esteetön oppimisympäristö.

Oppilas voi tarvita tulkitsemista esimerkiksi kuulovamman tai kielellisen erityisvaikeuden takia. Hän voi tarvita myös puhetta tukevia ja korvaavia kommunikaatiokeinoja, kuten erilaisia symbolijärjestelmiä puutteellisten kommunikaatiotaitojensa vuoksi. Kielellisen vuorovaikutuksen mahdollisuus ja tukeminen kaikkina koulupäivinä edistää oppilaan kehitystä, sosiaalista kasvua ja osallisuutta kouluyhteisössä. Tavoitteena on, että sekä toiset oppilaat että oppilaan kanssa toimivat aikuiset tuntevat oppilaan tavan kommunikoida. Oppilaan omien kommunikaatiotaitojen kehittäminen mahdollistaa tasavertaisen vuorovaikutuksen muiden kanssa. Kieli on oppimisen keskeinen väline ja kielen kehittyminen vaikuttaa ajattelun ja tunteiden kehitykseen sekä oppilaan identiteetin muotoutumiseen.

Oppilaan kanssa työskentelevät suunnittelevat yhdessä kommunikoinnin tuen eri oppimistilanteissa hyödyntäen tarvittaessa eri asiantuntijoita. Lisäksi suunnitellaan muutkin tukitoimet, kuten oppilaan sijoittuminen luokkatilassa, yksilölliset oppi- ja opetusmateriaalit ja oppilaan mahdollisesti tarvitsemat apuvälineet. Tulkitsemisessa avustava henkilö voi tukea oppimistilanteissa yhtä tai useampaa oppilasta samanaikaisesti. Myös opettaja voi tukea oppilaita kommunikoinnissa viittomien tai muiden symbolien avulla.

Avustajan antaman tuen tulee edistää oppilaan itsenäistä selviytymistä ja omatoimisuutta sekä myönteisen itsetunnon kehittymistä. Avustajapalvelun tavoitteena on tukea yksittäistä oppilasta siten, että hän kykenee ottamaan yhä enemmän itse vastuuta oppimisestaan ja koulunkäynnistään. Avustajan antama tuki voidaan suunnata yksittäiselle oppilaalle tai koko opetusryhmälle. Oppilas-kohtainen tuki voi olla osa- tai kokoaikaista. Opettajan tehtävänä on suunnitella, opettaa sekä arvioida oppilaan ja koko ryhmän oppimista ja työskentelyä. Avustaja tukee oppilasta oppimiseen ja koulunkäyntiin sekä oppimista tukevaan kuntoutukseen liittyvien tehtävien suorittamisessa opettajan tai terapeuttien ohjeiden mukaisesti ja osallistuu tarvittaessa tuen suunnitteluun. Hän ohjaa oppilasta koulun päivittäisissä tilanteissa.

Tulkitsemis- ja avustajapalveluiden järjestämisestä päättää opetuksen järjestäjä. Oppilaan tulkitsemis- ja avustajapalveluiden tarve, määrä ja laatu arvioidaan oppilaan opettajien ja oppilashuollon henkilöstön yhteistyönä hyödyntäen oppilaan huoltajan antamia tietoja ja mahdollisten koulun ulkopuolisten asiantuntijoiden lausuntoja.

Tulkitseminen ja avustaminen osana yleistä tukea

Oppilas saattaa tarvita tulkitsemis- tai avustajapalveluita ilman, että hänellä on tarvetta muuhun tukeen. Etenkin avustajapalvelun tarve saattaa olla myös lyhytaikainen. Oikea-aikainen ja riittävä tulkitsemisapu ja mahdollisuus puhetta tukeviin ja korvaaviin kommunikaatiokeinoihin tukee oppilaan oppimista ja ehkäisee oppimisvaikeuksien syntymistä ja vaikeutumista. Avustajan antama tuki parantaa yksittäisen oppilaan tai opetusryhmän oppimisen ja koulunkäynnin edellytyksiä. Sen avulla voidaan joskus ehkäistä kokonaan tehostetun tai erityisen tuen tarve.

Tulkitseminen ja avustaminen tehostetun tuen aikana

Ennen tehostetun tuen aloittamista, osana pedagogista arviota, arvioidaan oppilaan tulkitsemis- ja avustajapalvelujen tarve. Jos oppilas on saanut tulkitsemis- ja avustajapalveluja yleisen tuen aikana, arvioidaan niiden riittävyys ja vaikutus. Tehostetun tuen alkaessa laadittavaan oppimissuunnitelmaan kirjataan oppilaan tarvitsemat tulkitsemis- ja avustajapalvelut, niiden tavoitteet, järjestäminen ja seuranta. Tulkitsemis- ja avustajapalveluiden tarve saattaa lisääntyä tai tuen muodot tarvitsevat uudelleen arviointia tehostetun tuen aikana. Tarvittavat muutokset kirjataan oppimissuunnitelmaan.

Tulkitseminen ja avustaminen erityisen tuen aikana

Oppilaan tehostetun tuen aikana saamien tulkittamis- ja avustajapalveluiden riittävyys ja vaikutus sekä tulkittamis- ja avustajapalvelujen tarve jatkossa arvioidaan pedagogisessa selvityksessä. Erityisen tuen päätöksessä päätetään oppilaan tulkittamis- ja avustajapalveluista. Oppilaalle laaditaan erityisen tuen päätöksen jälkeen HOJKS, jossa kuvataan oppilaalle järjestettävät tukipalvelut sekä henkilöt, jotka osallistuvat tukipalvelujen järjestämiseen, heidän vastuualueensa ja tukipalvelujen toteutumisen seuranta. Tulkittamisen ja avustamisen määrä ja laatu määritellään yksilöllisesti yhdessä muiden tukitoimien kanssa. Erityisen tuen aikana oppilas tarvitsee usein yksilöllisesti kohdennettuja tukipalveluja.

Paikallinen ops

Koulunkäyntiavustajat toimivat moniammatillisissa työyhteisöissä. Tarkoituksena on luoda tukea tarvitsevalle oppilaalle turvallinen ja kannustava oppimisympäristö. Koulunkäyntiavustajan työn tavoitteena on oppilaan ohjaaminen, avustaminen ja tukeminen oppimisprosessin eri vaiheissa siten, että oppilaan itsenäisyys ja omatoimisuus korostuvat. Työtehtävät sovitaan rehtorin/koulunjohtajan ja opettajan kanssa ja niiden sisältö ja määrä riippuvat oppilaiden tarpeista. Sekä oppimissuunnitelmassa että erityisen tuen päätöksessä ja HOJKS:ssa kuvataan säännöllisesti tukea tarvitsevien oppilaiden avustajapalvelut. Tarvetta avustajan tukeen voi tilapäisesti ilmetä muillakin oppilaille. Oppimis- ja kouluvaikeuksien sekä syrjäytymisen ehkäisemiseksi koulunkäyntiavustajatarpeet arvioidaan koulutuksen siirtymävaiheissa tarkasti. Koulutulokkaan tarpeet ovat hyvin erilaiset kuin tulevan yläkoululaisen. Erityistä tukea tarvitsevan koulutulokkaan on olennaista saada riittävä määrä tukea, jotta oppimisen edellytykset ja koulumotivaatio pysyvät vahvoina. Kouluvuosien aikana on kuitenkin tarpeen arvioida kriittisesti avustajan käytön tarvetta ja määrää, jotta oppilas oppii itsenäisiä, iänmukaisia työskentelytaitoja

Koulunkäyntiavustajien sijoittuminen eri kouluihin ja luokkiin määräytyy kulloisenkin tarpeen mukaan. Koulunkäyntiavustajan ja opettajan yhteistyö perustuu ammatilliseen vuorovaikutukseen ja yhdessä sovittaviin käytäntöihin.

Pääsääntöisesti koulunkäyntiavustajat toimivat ryhmä- tai luokkakohtaisesti, jolloin oppilas saa koulunkäyntiavustajan antamaa tukea tarvitsemillaan oppitunneilla, siirtymätilanteissa ja/tai välitunneilla. Tuen tarve ei välttämättä ole koko koulupäivän kestävää eikä kaikki tilanteet kattavaa. Avustaja siirtyy tarvittaessa oppilaan mukana integroitaville oppitunneille.

Henkilökohtaista avustajaa käytetään

- kun tuen tarve on välttämätöntä yleensä koulumatkojen, koko koulupäivän sekä aamu- ja/tai iltapäivähoidon ajan
- kun oppilaan sairaus vaatii aikuisen jatkuvan (valvovan) läsnäolon
- kun oppilaalla on vaikea-asteisia tarkkaavuuden, toiminnanohjauksen ja/tai oppimisen vaikeuksia, jolloin itsenäinen koulutyö ei onnistu tai
- kun on taattava oppilaan oma ja muiden oppilaiden turvallisuus.

Koulunkäyntiavustajan tarve sekä avustajan antaman tuen määrä ja muoto arvioidaan opettajien ja oppilashuollon yhteistyönä yhdessä oppilaan vanhempien kanssa hyödyntäen koulun ulkopuolisten asiantuntijoiden lausuntoja.

5.2.4 PERUSOPETUSTA TUKEVA MUU TOIMINTA

Perusopetuksen yhteydessä voidaan oppilaille järjestää kirjastotoimintaa, kerhotoimintaa ja muuta opetukseen läheisesti liittyvää toimintaa. Opetuksen järjestäjä päättää toiminnan järjestämisestä ja laajuudesta. Edellä mainittua toimintaa voidaan tarvittaessa käyttää osana oppilaiden suunnitelmallista tukea.

Koulun kerhotoiminta ja koululaisten aamu- ja iltapäivätoiminta.

Koulun kerhotoiminta on työsuunnitelmassa määriteltyä tavoitteellista toimintaa, joka tukee oppilaiden fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista kasvua ja kehitystä. Toiminnalla lisätään oppilaiden osallisuutta, edistetään eettistä kasvua ja tuetaan yhteisöllisyyttä. Monipuolinen koulun kerhotoiminta antaa oppilaille mahdollisuuden onnistumisen ja osaamisen kokemuksiin. Kerhotoiminnan avulla vahvistetaan kasvatukseen liittyvää kodin ja koulun kumppanuutta ja yhteistyötä. Kerhotoiminta tukee erilaisten harrastusten viriämistä. Sen tavoitteena on luovan toiminnan ja ajattelun taitojen kehittäminen, omaehtoisuuteen kannustaminen sekä terveellisten elämäntapojen ja liikunnan lisääminen. Kerhotoiminnan tulee tarjota monipuolista, oppilasta arvostavaa toimintaa ja tilaisuuksia myönteiseen, kehitystä rikastavaan vuorovaikutukseen aikuisten ja toisten oppilaiden kanssa.

Oppilas voi saada kerhotoiminnasta vahvistusta oppimismotivaatiolleen ja tukea kaikinpuoliseen hyvinvointiinsa. Kerhotyöskentely antaa mahdollisuuden soveltaa ja syventää oppitunneilla opittua. Kerhotoimintaan osallistuminen voidaan myös suunnitella osaksi tehostettua tai erityistä tukea. Kerhotoimintaan osallistuminen on vapaaehtoista. Koulut päättävät kerhotoiminnan laajuudesta sekä tiedottavat itse kerhotoiminnasta ja siihen hakeutumisesta.

Koululaisten aamu- ja iltapäivätoimintaa järjestetään valtakunnallisten aamu- ja iltapäivätoiminnan perusteiden pohjalta laaditun paikallisen suunnitelman mukaisesti. Aamu- ja iltapäivätoiminta järjestetään joko koulujen tiloissa tai koulujen lähellä sijaitsevilla toimipaikoilla.

5.3 JOUSTAVAN PERUSOPETUKSEN TOIMINTA

Perusopetuslain mukaan kunta voi järjestää päättämässään laajuudessa perusopetuksen 7-9- vuosiluokkien yhteydessä annettavaa joustavan perusopetuksen toimintaa.

Joustavan perusopetuksen toiminnan tavoitteena on vähentää perusopetuksen keskeyttämistä ja ehkäistä syrjäytymistä. Joustavan perusopetuksen toiminnalla tarkoitetaan perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden mukaan järjestettävää opetusta ja oppimisen ja kasvun tukea. Opetus järjestetään pienryhmämuotoisesti koulussa, työpaikoilla ja muissa oppimisympäristöissä moniammatillista yhteistyötä sekä tuki- ja neuvontapalveluita käyttäen.

Joustavan perusopetuksen toiminta on tarkoitettu niille 7-9 -luokkien oppilaille, joilla on alisuoriutumista ja koulumotivaation puutetta sekä oppilaille, joita näyttäisi uhkaavan syrjäytyminen jatkokoulutuksesta ja työelämästä. Poikkeuksellisesti toimintaan voidaan ottaa myös erityistä tukea saava oppilas, mikäli oppilas kykenee noudattamaan joustavan perusopetuksen toiminnassa käytettävää opetussuunnitelmaa ja järjestelyä voidaan kokonaisuutena pitää oppilaan edun mukaisena.

Oppilas valitaan toimintaan oppilaan tai hänen huoltajiensa tekemän hakemuksen perusteella. Opetuksen järjestäjä päättää oppilasvalinnan perusteista ja valintamenettelystä. Otettaessa oppilaita toimintaan heihin on sovellettava yhdenvertaisia valintaperusteita. Oppilasvalinnassa kiinnitetään

huomiota siihen, että oppilas on kiinnostunut toiminta- ja työpainotteisesta oppimisesta ja oppilas on valmis sitoutumaan joustavan perusopetuksen toimintaperiaatteisiin. Oppilaan tulee sitoutua tavoittelemaan ohjeiden ja sopimusten noudattamista, rehellisyyttä, terveyttä edistäviä elämäntapoja, väkivallattomuutta ja yritteliäisyyttä. Huoltajille tiedotetaan joustavan opetuksen toiminnan periaatteista ja heiltä edellytetään sitoutumista tiiviiseen yhteistyöhön koulun kanssa.

Joustavan perusopetuksen toiminnan, josta käytetään jäljempänä ilmaisua joustava perusopetus, tavoitteena on vahvistaa kokonaisvaltaisesti oppilaan opiskelumotivaatiota ja elämänhallintaa. Perusopetuksen oppimäärän suorittamisen lisäksi tavoitteena on tukea oppilasta toisen asteen koulutukseen siirtymisessä sekä antaa valmiudet selviytyä opiskelussa. Erityistä huomiota kiinnitetään työmuotoihin, joilla vahvistetaan huoltajien ja kaikkien joustavassa perusopetuksessa työskentelevien yhteistä kasvatustyötä.

Toiminta toteutetaan perusopetusta koskevien yleisten säädösten ja perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden tavoitteiden ja sisältöjen mukaisesti. Koulun toimintakulttuuria, toimintatapoja ja opetusmenetelmiä kehitetään vastaamaan joustavaan perusopetukseen valittujen oppilaiden yksilöllisiä tarpeita. Erityisesti huomiota tulee kiinnittää oppilaan hyvinvointia ja turvallisuutta tukevaan yhteistyöhön, oppilashuoltoon ja ohjaukseen. Opetus järjestetään koulussa lähiopetuksena ja osaksi työpaikoilla sekä muissa oppimisympäristöissä ohjattuna opiskeluna. Oppilasta varten asetetut tavoitteet, oppimisympäristöt sekä tukitoimet suunnitellaan ja toteutetaan siten, että ne vastaavat perusopetuksen tavoitteita. Joustavassa perusopetuksessa painotetaan toiminnallisia ja työpainotteisia opiskelumenetelmiä.

Toiminnassa korostuvat moniammatillinen sekä eri hallintokuntien ja organisaatioiden välinen yhteistyö, johon voivat osallistua mm. ammatilliset oppilaitokset ja lukiot, vapaan sivistystyön oppilaitokset sekä nuorten työpajat. Toiminnan suunnittelua ja organisointia varten voidaan muodostaa ohjausryhmä.

Oppilasvalinnasta tehdään hallintopäätös. Päätös valmistellaan moniammatillisesti oppilashuolto-työssä. Joustavan perusopetuksen oppilaille laaditaan oppimissuunnitelma tai tarkistetaan hänelle jo aiemmin laadittua oppimissuunnitelmaa. Suunnitelmassa kuvataan oppilaan joustavan perusopetuksen järjestäminen koulussa ja muissa oppimisympäristöissä, moniammatillinen yhteistyö, tarvittavat tuki- ja neuvontapalvelut sekä toiminnan seuranta. Joustavan perusopetuksen oppilas voi saada tarvitsemaansa yleistä tai tehostettua tukea. Mikäli oppilalle on tehty päätös erityisen tuen antamisesta, joustavan perusopetuksen toteuttaminen kuvataan vastaavalla tavalla henkilökohtaisessa opetuksen järjestämisestä koskevassa suunnitelmassa. Jos joustavan perusopetuksen toiminta päättyy yksittäisen oppilaan kohdalla ennen perusopetuksen päättymistä, tehdään siitä hallintopäätös.

Joustava perusopetus toteutetaan pienryhmämuotoisesti, mikä edellyttää yleensä oman opetusryhmän muodostamista. Opetusta voidaan antaa myös osittain tai kokonaan muun ryhmän yhteydessä.

Muissa oppimisympäristöissä, kuten työpaikoilla, tapahtuva oppiminen on oleellinen osa joustavaa perusopetusta. Se suunnitellaan vastaamaan opetussuunnitelman tavoitteita ja sisältöjä. Opiskelun tulee sisältää riittävästi opettajan antamaa vuorovaikutteista opetusta myös muissa oppimisympäristöissä toteutettavien opetusjaksojen aikana. Oppilalle annetaan näille jaksoille opetussuunnitelman tavoitteiden mukaisia oppimistehtäviä. Suoriutuminen ja oppimistehtävät arvioidaan osana oppilaan arviointia. Koulun tulee sopia kirjallisesti opettajien ja työpaikalla tai muualla koulun ulkopuolella opiskelua ohjaavien henkilöiden työnjaosta ja vastuista. Muissa oppimisympäristöissä toteutettavat opetusjaksot suunnitellaan yhteisymmärryksessä oppilaan ja hänen huoltajansa kanssa. Oppilaalla on oikeus saada tarvitsemaansa ohjausta sekä oppimisen ja koulunkäynnin tukea myös näiden jak-

sojen aikana. Opetuksen järjestäjä vastaa siitä, että kaikissa oppimisympäristöissä on huolehdittu työturvallisuudesta ja varauduttu mahdollisten tapaturmien varalta. Opetuksen järjestäjän tulee perehdyttää joustavan perusopetuksen tehtävissä toimivat henkilöt, koulun ulkopuoliset toimijat mukaan lukien, tietosuojaan ja salassapitoon liittyviin säädöksiin.

Opetuksen järjestäminen moniammatillisesti edellyttää, että opettajan lisäksi toimintaan osallistuu nuorten sosiaalisen kasvun tukemiseen, perheiden kanssa tehtävään yhteistyöhön sekä muuhun tuki- ja neuvontatyöhön perehtynyt, opetuksen järjestäjän nimeämä henkilö tai henkilöitä.

5.4 OPPILASHUOLTO JA TURVALLISUUDEN EDISTÄMINEN

5.4.1 OPPILASHUOLTO

Oppilashuollolla tarkoitetaan oppilaan hyvän oppimisen, hyvän psyykkisen ja fyysisen terveyden sekä sosiaalisen hyvinvoinnin edistämistä ja ylläpitämistä sekä niiden edellytyksiä lisäävää toimintaa. Oppilashuoltoon sisältyvät opetuksen järjestäjän hyväksymän opetussuunnitelman mukainen oppilashuolto sekä oppilashuollon palvelut, jotka ovat kansanterveyslaissa tarkoitettu kouluterveydenhuolto sekä lastensuojelulaissa tarkoitettu koulunkäynnin tukeminen.

Oppilashuolto kuuluu kaikille kouluyhteisössä työskenteleville sekä oppilashuoltopalveluista vastaaville viranomaisille. Sitä toteutetaan yhteistyössä oppilaan ja huoltajan kanssa. Oppilashuolto on sekä yhteisöllistä että yksilöllistä tukea. Oppilashuollolla edistetään lapsen ja nuoren oppimista sekä tasapainoista ja tervettä kasvua ja kehitystä.

Oppilashuollon tehtävänä on osana kouluyhteisön toimintakulttuuria kehittää hyvinvointia tukevaa oppimisympäristöä ja vahvistaa koulun yhteisöllistä toimintatapaa. Yhteisöllisyyttä tuetaan edistämällä oppilaan ja huoltajan osallisuutta kouluyhteisön hyvinvoinnin kehittämisessä. Oppilashuollolla edistetään myönteistä vuorovaikutusta ja keskinäisen huolenpidon ilmapiiriä sekä puututaan tarvittaessa ongelmiin. Tavoitteena on luoda terve ja turvallinen oppimis- ja kasvu ympäristö, suojata mielenterveyttä ja ehkäistä syrjäytymistä sekä edistää kouluyhteisön hyvinvointia.

Oppilashuollossa kehitetään, seurataan ja arvioidaan koko kouluyhteisön, yksittäisten luokkien ja ryhmien hyvinvointia sekä huolehditaan siitä, että oppilaan yksilölliset kasvuun ja kehitykseen sekä terveyteen liittyvät tarpeet otetaan huomioon koulun arjessa.

Oppilashuollossa pyritään kasvun ja oppimisen esteiden, oppimisvaikeuksien sekä muiden ongelmien ehkäisemiseen, tunnistamiseen, lieventämiseen ja poistamiseen mahdollisimman varhain. Eri-tyistä huomiota tulee kiinnittää oppilaan mielenterveyden turvaamiseen. Ehkäisevä lastensuojelutyö ja terveyden edistämiseen kuuluvat vuosittaiset terveystarkastukset ja tarpeenmukainen terveysneuvonta vahvistavat ongelmien ennaltaehkäisyä, niiden varhaista tunnistamista ja tuen järjestämistä. Kouluterveydenhuollon laajojen terveystarkastusten suunnittelussa ja toteuttamisessa tarvitaan oppilashuollon moniammatillista yhteistyötä. Oppilashuollon tehtävänä on seurata jokaisen oppilaan kokonaisvaltaista hyvinvointia ja tarvittaessa tukea oppilasta ja puuttua hyvinvoinnissa tapahtuviin muutoksiin yhteistyössä huoltajan kanssa.

Oppilashuollon yhteistyössä sovitaan menettelytavoista ehkäisevän lastensuojelutyön ja kouluterveydenhuoltoon kuuluvan erityisen tuen toteuttamisessa. Yhteistyössä ja toimintaohjeissa tulee ottaa huomioon oppilaan kasvun ja kehityksen mahdollinen vaarantuminen kasvu ympäristössä olevi-

en riskitekijöiden johdosta sekä lastensuojelulain mukainen ilmoitusvelvollisuus lastensuojelutarpeen selvittämiseksi.

Oppilashuoltotyötä ohjaavat luottamuksellisuus, kunnioittava suhtautuminen oppilaaseen ja huoltajaan sekä heidän osallisuutensa tukeminen. Työssä tulee turvata se, että oppilaan ja huoltajan näkemyksiä kuunnellaan. Koulun oppilashuoltotyöstä ja sen menettelytavoista tulee antaa tietoa oppilaalle ja huoltajalle. Huoltajalle tulee antaa tietoa siitä, miten oppilasta koskevan oppilashuollollisen asian vireillepano ja valmistelu tapahtuu.

Oppilashuoltoa koordinoidaan ja kehitetään oppilashuollon moniammatillisessa yhteistyössä, esimerkiksi oppilashuoltoryhmässä. Yhteistyössä kunnan sosiaali- ja terveydenhuollon toimeenpanoon kuuluvia tehtäviä hoitavien viranomaisten kanssa sovitaan yhteistyön yleisistä periaatteista ja rakenteista, käytännön toiminnan järjestämisestä, keskinäisestä työnjaosta ja vastuista. Yhteistyön järjestämisessä otetaan huomioon myös muiden viranomaisten kuten poliisin ja pelastustoimen tai muiden yhteistyökumppaneiden kanssa tehtävä yhteistyö terveyden ja turvallisuuteen liittyvissä kysymyksissä.

Oppilashuoltotyötä suunniteltaessa sovitaan erikseen sekä yhteisölliseen terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseen että yksittäisen oppilaan tukemiseen ja hänen asioidensa käsittelyyn liittyvät periaatteet ja toimintatavat. Kouluyhteisön yleistä terveyttä ja hyvinvointia edistävää toimintaa voidaan kehittää moniammatillisessa yhteistyössä. Tällöin oppilashuollon yhteistyöhön voi osallistua eri toimijoita salassapidon estämättä toisin kuin yksittäistä oppilasta koskevassa asiassa, jonka käsittely kuvataan luvussa 5.4.3.

Kouluruokailu

Opetukseen osallistuvalla on annettava jokaisena työpäivänä tarkoituksenmukaisesti järjestetty ja ohjattu, täysipainoinen maksuton ateria. Ruokailuhetki on oppilaalle tärkeä. Kouluruokailulla tuetaan oppilaiden tervettä kasvua ja kehitystä. Kouluruokailun ja koulupäivän aikana mahdollisesti tarjottavien välipalojen järjestämisessä otetaan huomioon kouluruokailun terveydellinen ja sosiaalinen merkitys, ravitsemus- ja tapakasvatuksen tavoitteet sekä ruokailutauon virkistystehtävä. Oppilaille annetaan soveltuvin osin mahdollisuus osallistua kouluruokailun suunnitteluun ja toteuttamiseen, mikä tukee osallisuutta ja yhteisöllisyyttä.

Kouluruokailun järjestämisessä tarvitaan yhteistyötä koulun ja ruokailusta vastaavan henkilöstön kesken. Yhteistyössä oppilaan, huoltajan ja kouluterveydenhuollon henkilöstön kanssa sovitaan tukitoimista ja seurannasta oppilaan yksilöllisissä ravitsemukseen sekä terveyden tai sairauden hoitoon liittyvissä tarpeissa.

5.4.2 TURVALLISUUDEN EDISTÄMINEN

Oppilaalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön. Siihen kuuluu fyysinen, psyykinen ja sosiaalinen turvallisuus. Opetuksen järjestämisen lähtökohtana on oppilaiden ja koulun henkilökunnan turvallisuuden takaaminen kaikissa tilanteissa. Oppimisympäristön turvallisuuden edistäminen on osa kouluyhteisön toimintakulttuuria. Se tulee ottaa huomioon koulun kaikessa toiminnassa.

Oppilashuollon tavoitteena on tukea toimintakyvyn säilymistä myös fyysistä ja psyykkistä turvallisuutta vaarantavissa tilanteissa. Erilaisissa ongelma-, onnettomuus- ja kriisitilanteissa sekä niiden

edellyttämässä jälkihoidossa huolehditaan oppilaan ja koko yhteisön tarvitsemasta psykososiaalisesta tuesta.

Opiskelun esteetöntä sujumista sekä kouluyhteisön turvallisuutta ja viihtyisyyttä varten koulussa tulee olla järjestyssäännöt tai koulussa sovellettavat järjestysmääräykset, joilla edistetään koulun sisäistä järjestystä. Opetussuunnitelmaan liittyy suunnitelma oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä. Suunnitelma on laadittu ja sen noudattamista ja toteutumista tulee valvoa.

Väkivallan, kiusaamisen ja häirinnän ehkäisy sekä siihen puuttuminen kuuluu kaikille kouluyhteisössä työskenteleville. Väkivallalta, kiusaaminen tai häirintä voi olla suoraa tai epäsuoraa sanallista, sanatonta tai fyysistä voimankäyttöä tai sosiaalista manipulointia, joka loukkaa ihmisen fyysistä, psyykkistä tai sosiaalista koskemattomuutta. Tekijänä voi olla oppilas, koulussa työskentelevä aikuinen tai koulu-yhteisön ulkopuolinen henkilö.

Kiusaamisella tarkoitetaan systemaattista, tahallista ja toistuvaa samaan henkilöön tai ryhmään kohdistuvaa psyykkistä tai fyysistä kielteistä toimintaa. Kiusaamiselle on ominaista kiusaajan ja kiusatun välinen voimasuhteiden epätasapaino. Tavallista on myös se, että kiusaaminen tapahtuu ryhmässä. Häirintä voi näyttäytyä epäasiallisena kohteluna ja puheena, joka voi sisältää sukupuoleen liittyviä vihjailevia ilmeitä, eleitä tai kaksimielistä puhetta tai ei-toivottuna fyysisenä kosketuksena. Kiusaamisen ja häirinnän lisäksi kouluyhteisössä voi esiintyä myös muuta ei-toivottua väkivaltaista käyttäytymistä. Väkivallalla tarkoitetaan tarkoituksellista itseen, toiseen henkilöön, ryhmään tai yhteisöön kohdistettua fyysisen tai psyykkisen voiman ja vallan käyttöä. Kaikkiin näihin tilanteisiin on puututtava.

Oppilaille, heidän huoltajilleen ja koulun henkilöstölle tulee antaa myös tietoa väkivallan, kiusaamisen ja häirinnän erilaisista ilmenemistavoista, ennaltaehkäisystä ja kouluyhteisön toimintatavoista näissä tilanteissa sekä koulussa sovellettavista järjestysmääräyksistä. Kouluille on laadittu yhtenäinen valmiussuunnitelmaan sisältyvä suojaussuunnitelma tätä varten.

Fyysistä turvallisuutta edistetään huolehtimalla koulurakennukseen, opetustiloihin, opetusvälineisiin, opetuksen järjestämiseen, opetustilanteisiin ja välitunteihin sekä kouluyhteisön ulkopuolella tapahtuvaan opetukseen liittyvistä turvallisuustekijöistä. Opetuksen järjestäjän tulee huolehtia siitä, että työelämään tutustumispaikka on turvallinen ja että oppilaan oppimisympäristö on työelämään tutustumisen aikana oppilaalle turvallinen. Kouluyhteisön turvallisuuden edistämiseen kuuluvat myös koulukuljetuksiin, tapaturmien ennaltaehkäisyyn ja tietoturvallisuuteen liittyvät tekijät. Koulukuljetuksen odotusaikojen valvonnasta ja ohjatusta toiminnasta sekä matkojen aikaisesta turvallisuudesta huolehditaan sopimalla yhteisistä menettelytavoista. Niistä sekä kuljetusjärjestelyistä annetaan tietoa oppilaalle ja huoltajalle.

Tapaturmien ehkäisyyn liittyvässä ohjeistuksessa otetaan huomioon tapaturmien torjunnan kansalliset linjaukset ja ohjeistukset sekä toiminnan edellyttämä yhteistyö. Oppilashuollon yhteistyössä sovitaan tapaturmien ennaltaehkäisyyn, ensiapuun, hoitoon ohjaukseen ja tapaturmien seurantaan liittyvistä menettelytavoista. Niistä annetaan tietoa oppilaalle ja huoltajalle.

Turvallisuuden edistämässä ja turvallisuutta vaarantavien tilanteiden ennaltaehkäisyssä noudatetaan turvallisuutta ohjaavaa lainsäädäntöä, eri oppiaineiden opetukseen laadittuja turvallisuusohjeita sekä muita paikallisia turvallisuutta koskevia linjauksia. Kouluyhteisön turvallisuutta ohjaavat myös työturvallisuuslaki ja sen mukainen työsuojelun toimintaohjelma. Muita turvallisuutta ohjaavia sää-

döksiä ovat pelastuslain- ja asetuksen edellyttämä ajan tasalla oleva pelastussuunnitelma. Pelastussuunnitelmasta on tiedotettava tarvittavalla tavalla koulun koko henkilökunnalle.

Opetuksen järjestäjä vastaa siitä, että kaikilla kouluilla on turvallisuutta koskevat toimintaohjeet. Koulu yhteisön terveellisyyttä, turvallisuutta ja toimintaohjeiden toteutumista seurataan ja arvioidaan suunnitelmallisesti yhteistyössä kouluterveydenhuollon ja muiden tarvittavien viranomaisten kanssa. Paikallinen yhteistyö opetustoimen eri toimijoiden ja muiden viranomaisten kanssa tukee tarkoituksenmukaista toimintaa turvallisuutta vaarantavissa tilanteissa ja niiden ennaltaehkäisyssä.

5.4.3 HENKILÖTIETOJEN KÄSITTELY, SALASSAPITO JA TIETOJEN LUOVUTTAMINEN

Henkilötietojen käsittelyssä lähtökohtana on luottamuksellisuus ja yhteistyö oppilaan ja huoltajan kanssa. Kun oppilashuoltotyössä käsitellään yksittäistä oppilasta koskevaa asiaa, asian käsittelyyn voivat osallistua ne oppilaan opetukseen ja oppilashuollon järjestämiseen osallistuvat, joiden tehtäviin oppilaan asian käsittely välittömästi kuuluu. Tällaisia henkilöitä voivat olla rehtori tai koulun johtaja, luokanvalvoja tai oppilaan opettaja, kouluterveydenhoitaja, erityisopettaja, oppilaan kanssa työskentelevä koulunkäyntiavustaja, koulupsykologi, kasvatustoiminnan ohjaaja ja yläluokilla myös oppilaanohjaaja ja tarvittaessa koululääkäri ja lastensuojelun sosiaalityöntekijä. Ratkaisu asian käsittelyyn osallistuvista tehdään kunkin käsiteltävän asian ja aiheen perusteella erikseen. Lakisäädöksen perustuen ja oppilaan huoltajan tai muun laillisen edustajan kirjallisella suostumuksella oppilaan asian käsittelyyn voi osallistua myös muita tarvittavia tahoja.

Käsiteltäessä yksittäistä oppilasta koskevaa asiaa oppilashuoltotyössä kirjataan asian vireillepanija, aihe, päätetyt jatkotoimenpiteet ja niiden perustelut, asian käsittelyyn osallistuneet sekä se, mitä tietoja ja kenelle oppilaasta on annettu. Henkilötietojen käsittelystä vastaa rekisterinpitäjänä opetuksen järjestäjä.

Oppilashuoltotyössä käsitellään monia oppilasta ja hänen perhettään koskevia tietoja, jotka ovat lainsäädännön mukaan salassa pidettäviä. Salassapidolla tarkoitetaan asiakirjan pitämistä salassa ja kieltoa ilmaista tieto suullisesti eli vaitiolovelvollisuutta sekä kieltoa käyttää salaista tietoa omaksi eduksi tai toisen vahingoksi.

Salassa pidettäviä ovat mm. tiedot oppilaiden ja heidän perheenjäsentensä henkilökohtaisista oloista, kuten elintavoista, vapaa-ajan harrastuksista, perhe-elämästä, poliittisesta vakaumuksesta, yksityiselämän piirissä esitetyistä mielipiteistä ja osallistumisesta yhdistystoimintaan, sekä tiedot taloudellisesta asemasta, terveydentilasta ja vammaisuudesta. Salassa pidettäviä ovat myös tiedot tehostetun ja erityisen tuen antamisesta, opetuksesta vapauttamisesta sekä näihin liittyvät asiakirjat ja asiakirjoihin sisältyvät tiedot. Salassa pidettäviä ovat myös oppilashuoltoa koskevat asiakirjat ja niihin sisältyvät tiedot, tiedot oppilaalle suoritetusta psykologisesta testistä tai soveltuvuuskokeesta sekä oppilaan koesuoritukset. Oppilaalle annettavat todistukset ovat julkisia lukuun ottamatta todistuksiin poikkeuksellisesti sisältyvää oppilaan henkilökohtaisten ominaisuuksien sanallista arviointia, joka on salassa pidettävä tieto.

Salassapitovelvollisia ovat rehtori/koulunjohtaja, opettajat, opetusharjoittelijat, koulunkäyntiavustajat, kouluterveydenhuollon edustajat, koulukuraattorit, koulupsykologit sekä opetuksen järjestämisestä vastaavien toimielinten jäsenet. Myöskään muut opetuksen järjestäjän palveluksessa olevat henkilöt eivät saa sivullisille ilmaista tietoonsa saamia salassa pidettäviä asioita eivätkä luovutaa salassa pidettäviä tietoja sisältäviä asiakirjoja.

Oppilashuoltotyöhön osallistuvilla on salassapitosäännösten estämättä oikeus saada toisiltaan ja luovuttaa toisilleen sekä oppilaan opettajalle ja perusopetuslain mukaisesta opetuksesta ja toiminnasta vastaavalle viranomaiselle oppilaan opetuksen asianmukaisen järjestämisen edellyttämät välttämättömät tiedot. Tiedon luovuttaja joutuu harkitsemaan esimerkiksi sitä, onko kysymys sellaisesta tiedosta, joka on välttämätön oppilaan tai muiden oppilaiden turvallisuuden varmistamiseksi. Luovutettava tieto voi koskea muun muassa sellaista oppilaan sairautta, joka tulee ottaa opetustilanteissa huomioon. Vaikka tiedon luovuttamiselle olisikin edellä todettu lain tarkoittama peruste, yhteistyön ja luottamuksen rakentamiseksi ja turvaamiseksi on syytä pyrkiä aina ensisijaisesti hankkimaan huoltajan suostumus salassa pidettävän tiedon luovuttamiseen.

Huoltajan yksilöidyllä kirjallisella suostumuksella voidaan opetuksen järjestämisen kannalta välttämättömiä salassa pidettäviä tietoja pyytää myös muilta tahoilta. Opetuksen järjestäjällä on salassapitosäännösten estämättä oikeus saada maksutta oppilaan opetuksen järjestämiseksi välttämättömät tiedot sosiaali- ja terveydenhuollon viranomaiselta, muulta sosiaalipalvelujen tai terveydenhuollon palvelujen tuottajalta sekä terveydenhuollon ammattihenkilöltä.

Jos oppilas siirtyy toisen opetuksen järjestäjän perusopetuslain mukaisesti järjestämään opetukseen tai aamu- tai iltapäivätoimintaan, aikaisemman opetuksen järjestäjän on salassapitosäännösten estämättä viipymättä toimitettava oppilaan opetuksen järjestämisen kannalta välttämättömät tiedot uudelle opetuksen järjestäjälle. Uudella opetuksen järjestäjällä on myös pyynnöstä oikeus saada vastaavat tiedot. Salassa pidettäviä tietoja ei voida, ilman huoltajan suostumusta, antaa oppilaan siirtyessä muuhun kuin perusopetuslain mukaiseen opetukseen, esimerkiksi lukioon tai ammatilliseen koulutukseen.

5.4.4 OPPILASHUOLLON JA TURVALLISUUDEN EDISTÄMINEN PAIKALLISESSA OPETUSSUUNNITELMASSA

Koulukohtaisesti oppilashuoltotyötä koordinoi säännöllisesti kokoontuva oppilashuoltoryhmä. Rehtori/koulunjohtaja vastaa oppilashuoltoryhmän toiminnasta sekä koko oppilashuollon toteutuksesta koulussa. Opetussuunnitelmaan perustuvassa koulun lukuvuosisuunnitelmassa kuvataan oppilashuollon lukuvuosittainen suunnitelma ja toimijat.

Oppilashuoltotyötä koordinoidaan ja kehitetään moniammatillisessa oppilashuoltoryhmässä, joka toimii jokaisessa koulussa ja kokoontuu tarvittaessa. Työryhmän työtä johtaa rehtori/koulunjohtaja (yläkoulussa apulaisrehtori). Lisäksi ryhmään kuuluvat erityisopettajat, kasvatustoiminnan ohjaaja ja kouluterveydenhoitaja. Palaveriinhin osallistuvat tarpeen mukaan muut opettajat. Työtä tukevat tarvittaessa myös kunnan muut sosiaali-, terveys- ja nuorisotoimen työntekijät. Oppilashuoltoryhmän tehtävänä on koulun kokonaisvaltaisen tilan arviointi ja oppilashuollon kehittäminen sekä yksittäisen oppilaan hyvinvoinnista huolehtiminen.

Esi- ja alkuopetuksen sekä ala- ja yläkoulun nivelvaiheissa on monimuotoista oppilashuollollista työtä, jonka tavoitteena on tukea oppilaan siirtymää koulutuspolullaan sekä varmentaa oppilaan opetuksen kannalta olennaisten tietojen siirtyminen. Kiertävän erityislastentarhanopettajan ja koulupsykologien keskinäinen yhteistyö kohdentuu (vuoden alussa) koulutulokkaiden vahvuuksien ja tuen tarpeiden arviointiin. Myöhemmin keväällä alakoulujen rehtorit/koulunjohtajat, erityisopettajat sekä kiertävä erityislastentarhanopettaja keskustelevat koulutulokkaiden opetuksen järjestämisen kannalta olennaisista tiedoista. Samoin tulevien yläkoululaisten kouluksiirtymää tuetaan tiedonsiirto-palaveriin, joihin osallistuvat erityisopettajat, opinto-ohjaaja sekä alakoulujen luokanopettajat. Koulutulokkaiden ja 6. luokkalaisten sekä heidän vanhempiansa tutustumistilaisuudet kouluun ovat

myös oppilashuollollista työtä. Nivelvaiheen yhteistyö kuvataan tarkemmin oppilaanohjauksen käsikirjassa.

Toimintaohjeet äkillisissä kriiseissä, uhka- ja väkivaltatilanteissa sisältyvät koulutoimen valmiussuunnitelmaan. Jokaisella koululla on lisäksi oma valmiussuunnitelmansa, jossa kuvataan toiminta normaaliolojen häiriötilanteissa. Suunnitelma pitää sisällään kriisisuunnitelman, jossa on toimintaohjeet traumaattisiin erityistilanteisiin. Kriisisuunnitelmaan sisällytetään perusopetuslain 29 §:n mukainen suunnitelma oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä.

Leppävirran kunnan työsuojelun toimintaohjelma koulutoimen osalta pitää sisällään tavoitteet turvallisuuden ja terveellisuuden edistämiseksi. Tavoitteena on tukea työkykyä, fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista hyvinvointia sekä poistaa työolojen haittoja. Tavoitteet koskevat kaikkia kouluyhteisössä työskenteleviä.

6 ERI KIELI- JA KULTTUURIRYHMIEN OPETUS

Maahanmuuttajien ja eri kulttuuriryhmien opetuksessa toteutetaan oppilaiden taustat ja lähtökohdat huomioon ottaen vuosiluokkien 1-9 kasvatuksen ja opetuksen yleisiä tavoitteita sekä oppimistavoitteita.

Opetuksella on lisäksi erityistavoitteita. Opetuksen tulisi antaa oppilaalle perusta kaksikielisyydelle ja mahdollisuus kasvaa sekä oman kulttuuriyhteisönsä että suomalaisen yhteiskunnan jäseneksi.

Viittomakielisten opetuksessa noudatetaan vuosiluokkien 1-9 yleisiä kasvatus- ja oppimistavoitteita soveltaen niitä viittomakieliseen kulttuuriin. Opetuskielenä on suomalainen viittomakieli.

Tavoitteena on vahvistaa oppilaiden viittomakielistä identiteettiä sekä opettaa heitä arvostamaan omaa kieltään ja kulttuuriaan.

Tavoitteena on myös äänimaailman ja kuulevien kulttuurin piirteiden tiedostaminen ja oppiminen niin, että joustava toimiminen kahden kulttuurin piirissä on mahdollista.

8 OPPILAAN ARVIOINTI

Oppilaan arviointi jaetaan arviointiin opintojen aikana ja päättöarviointiin, joilla on erilaiset tehtävät.

8.1 ARVIOINTI OPINTOJEN AIKANA

8.1.1 ARVIOINNIN TEHTÄVÄ

Opintojen aikaisen arvioinnin tehtävänä on ohjata ja kannustaa opiskelua sekä kuvata, miten hyvin oppilas on saavuttanut kasvulle ja oppimiselle asetetut tavoitteet. Arvioinnilla autetaan oppilasta muodostamaan realistinen kuva oppimisestaan ja kehittymisestään sekä tuetaan oppilaan persoonallisuuden kasvua.

8.1.2 ARVIOINNIN PERIAATTEET

Opintojen aikaisen arvioinnin tulee olla totuudenmukaista ja perustua monipuoliseen näyttöön. Arvioinnin tulee kohdistua oppilaan oppimiseen ja edistymiseen oppimisen eri osa-alueilla. Arvioinnissa otetaan huomioon sen merkitys oppimisprosessissa. Oppilaan arviointi muodostaa kokonaisuuden, jossa on tärkeää opettajan antama jatkuva palaute. Arvioinnin avulla opettaja ohjaa oppilasta tiedostamaan omaa ajatteluaan ja toimintaansa sekä auttaa oppilasta ymmärtämään oppimistaan. Oppilaan edistymistä, työskentelyä ja käyttäytymistä arvioidaan suhteessa opetussuunnitelman tavoitteisiin ja kuvauksiin oppilaan hyvästä osaamisesta.

Kuvaus oppilaan hyvästä osaamisesta määrittelee kansallisesti sen tieto- ja taitotason, joka on oppilaan arvioinnin pohjana. Numeroarvostelua käytettäessä hyvän osaamisen kuvaus määrittelee tason arvosanalle kahdeksan (8). Sanallisessa arvioinnissa kuvaus oppilaan hyvästä osaamisesta tukee opettajaa hänen arvioidessaan oppilaan edistymistä, ja se on arvioinnin perusta kuvattaessa, miten oppilas on saavuttanut tavoitteet. Kuvaus oppilaan hyvästä osaamisesta on laadittu jokaisen oppiaineen osion päätteeksi tuntijaon nivelkohtaan.

Oppilaalle ja hänen huoltajalleen annetaan etukäteen tietoa arvioinnin perusteista ja pyydettyä on selvitettävä jälkikäteen, miten niitä on arvioinnissa sovellettu. Arviointipalautetta annetaan oppilaalle ja hänen huoltajalleen lukuvuositodistusten lisäksi riittävästi ja monipuolisesti. Tietoa annetaan oppilaan edistymisestä, vahvuuksista sekä niistä oppimisen alueista, joita on kehitettävä. Arviointipalautetta voidaan antaa välitodistuksin, erilaisin tiedottein ja arviointikeskusteluissa tai muilla tavoin.

8.1.3 ARVIOINNIN AJANKOHTA JA MUOTO

Oppilaalle annetaan syyslukukauden työn päättyessä välitodistus ja lukuvuoden koulutyön päättyessä lukuvuositodistus. Lukuvuositodistuksessa annetaan arviointi kaikista oppilaan lukuvuoden aikana opiskelemista oppiaineista. Lukuvuositodistuksen arviointi koskee oppilaan menestymistä opinnoissa koko lukuvuoden ajalta. **Neljännestä luokasta alkaen oppilaat arvioidaan numeroin, tätä**

ennen käytetään sanallista arviointia. Numeroarviointia voidaan täydentää sanallisella arvioinnilla.

Numeroarvioinnissa käytetään seuraavaa asteikkoa:

10 erinomainen

9 kiitettävä

8 hyvä

7 tyydyttävä

6 kohtalainen

5 välttävä

4 hylätty

Arvosanat 5-10 osoittavat oppiaineen hyväksytyä suoritusta ja arvosana 4 oppiaineen hylättyä suoritusta.

8.1.4 TYÖSKENTELYN ARVIOINTI

Työskentelyn arviointi on osa oppilaan oppimistaitojen arviointia. Työskentelyn arvioinnin pohjana ovat työskentelylle eri oppiaineissa asetetut tavoitteet. Työskentelyn arviointi kohdistuu oppilaan taitoon suunnitella, säädellä, toteuttaa ja arvioida omaa työtään. Arvioinnissa otetaan huomioon myös, miten vastuullisesti oppilas työskentelee ja miten hän toimii yhteistyössä toisten kanssa. Työskentelyn arviointiin sisältyy myös oppilaan kyky yhdistää työskentelytaitojen eri osa-alueet luontevaksi oppimisprosessiksi, jossa itsearviointi ohjaa työn suunnittelua ja toteutustapaa. Työskentelyn arviointi on osa oppiaineen arviointia.

8.1.5 TUKEA TARVITSEVAN OPPILAAN ARVIOINTI

Oppimisvaikeudet tulee ottaa huomioon oppilaan arvioinnissa. Tämä koskee myös oppilaita, joiden vaikeudet ovat lieviä ja joille ei ole tehty erityisen tuen päätöstä. Arvioitaessa tulee käyttää menetelmiä, joiden avulla oppilas kykenee mahdollisimman hyvin osoittamaan osaamisensa. Arviointipalaute auttaa oppilasta tunnistamaan omat kehittymistarpeensa.

Erityistä tukea saavan oppilaan arvioinnin periaatteet määritellään henkilökohtaisessa opetuksen järjestämistä koskevassa suunnitelmassa (HOJKS).

Jos oppilas opiskelee oppiaineen yleisen oppimäärän mukaisesti, oppilaan suorituksia arvioidaan suhteessa yleisen oppimäärän tavoitteisiin ja kuvauksiin oppilaan hyvästä osaamisesta.

Jos erityisen tuen päätöksessä päätetään, että oppilas opiskelee yksilöllistetyn oppimäärän mukaan yhdessä tai useammassa oppiaineessa, arvioidaan oppilaan suorituksia henkilökohtaisessa opetuksen järjestämistä koskevassa suunnitelmassa määriteltyihin hänelle yksilöllisesti asetettuihin tavoitteisiin perustuen. Silloin oppilaan osaamista ei arvioida suhteessa opetus-suunnitelman perusteissa määriteltyihin hyvän osaamisen kuvauksiin. Yksilöllistettyjen oppimäärien mukaisesti opiskelluissa oppiaineissa voidaan käyttää sanallista arviota kaikilla vuosiluokilla.

Pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevan oppilaan arviointi perustuu perusopetuksen yleisiin oppimääriin tai yksilöllistettyihin oppimääriin, sen mukaan mitä oppilaan erityistä tukea koskevassa päätöksessä on päätetty.

Oppilaan, jonka opetus on järjestetty toiminta-alueittain, arviointi perustuu oppilaan henkilökohtaisessa opetuksen järjestämisestä koskevassa suunnitelmassa asetettuihin yksilöllisiin tavoitteisiin. Oppilaan arviointi kohdistuu edistymiseen toiminta-alueittain. Arvioitavia toiminta-alueita ovat motoriikka, kieli ja kommunikaatio, sosiaaliset taidot, päivittäisten toimintojen taidot ja kognitiiviset taidot. Arvioinnin tulee perustua oppilaan kasvamis- ja oppimisprosessiin, sen lähtökohtiin ja tavoitteisiin. Oppimista arvioitaessa tulee ottaa huomioon oppilaan vamman tai sairauden aiheuttamat esteet oppimiselle.

8.2 PÄÄTTÖARVIOINTI

Päättöarvioinnin tehtävänä on määrittää peruskoulunsa päättävän oppilaan osaamisen taso. Päättöarvosanan tulee kussakin kaikille yhteisessä oppiaineessa perustua oppilaan osaamiseen perusopetuksen päättövaiheessa vuosiluokilla 8 – 9. Päättöarvioinnin on oltava valtakunnallisesti vertailukelpoista ja kohdeltava oppilaita tasavertaisesti. Opetussuunnitelmassa määritellään kunkin numeroin arvosteltavan oppiaineen päättöarvosanojen hyvä (8) muodostumisen perusteet.

Jotta valtakunnallinen vertailukelpoisuus ja tasavertaisuus toteutuisivat, on päättöarvosanan hyvä (8) kriteerien pohjaksi otettu Opetushallituksen laatimat arviointikriteerit numeroin arvosteltavissa yhteisissä aineissa. Kunkin oppiaineen arviointikriteereissä määritellään ne tieto- ja taitotasot, jotka oppilaan pitää hallita saavuttaakseen arvosanan 8. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin oppiaineen kriteereiden edellyttämää osaamista. Joidenkin kriteerien saavuttamatta jäämisen voi kompensoida muiden kriteerien tason ylittäminen. Oppilas on saavuttanut perusopetuksessa vaadittavat tiedot ja taidot välttävästi (5), mikäli hän pystyy osoittamaan jossakin määrin kriteerien edellyttämää osaamista.

Päättötodistukseen ei merkitä arviota oppilaan työskentelystä ja käyttäytymisestä. Työskentelyn arviointi on osa oppiaineen arviointia ja sisältyy oppiaineen arvosanaan.

8.3 TODISTUKSET

Oppilaan todistukset ovat julkisia asiakirjoja. Jos niissä on oppilaan henkilökohtaisten ominaisuuksien sanallista arviointia koskevia tietoja, todistus on näiltä osin salassa pidettävä, ja se voidaan antaa vain oppilaalle ja hänen huoltajalleen.

Perusopetuksen aikana käytettävät todistukset ovat lukuvuositodistus, välitodistus ja erotodistus. Lukuvuositodistus annetaan lukuvuoden päättyessä, lisäksi voidaan antaa välitodistuksia. Erotodistus annetaan oppilaan erotessa koulusta.

Oppilaalle annetaan syyslukukauden työn päättyessä välitodistus ja lukuvuoden koulutyön päättyessä lukuvuositodistus. Lukuvuositodistuksessa annetaan arviointi kaikista oppilaan lukuvuoden aikana opiskelemista oppiaineista. Lukuvuositodistuksen arviointi koskee oppilaan menestymistä opinnoissa koko lukuvuoden ajalta.

Jos oppilas saa oman uskonnon opetusta, hänen saamansa arvio merkitään todistukseen, mikäli opetus on perusopetuksen järjestäjän antamaa. Uskonnollisen yhdyskunnan antamasta opetuksesta saatua arvosanaa ei merkitä todistukseen.

Perusopetuksen päättötodistus

Päättötodistus annetaan perusopetuksen päättyessä oppilaalle, jonka suoritukset kaikissa numeroin arvosteltavissa aineissa ovat vähintään välttäviä.

Päättötodistukseen merkitään samat tiedot kuin perusopetuksen aikana käytettäviin todistuksiin seuraavin poikkeuksin. Päättötodistukseen merkitään oppilaan koko nimi ja henkilötunnus, rehtorin allekirjoitus, yhteisten oppiaineiden ja numeroin arvosteltavien valinnaisten aineiden arviointi sanoin (välttävä–erinomainen) ja numeroin (5–10). Oppiaineista, joissa on useampia oppimääriä (äidinkieli ja kirjallisuus, toinen kotimainen ja vieraat kielet, uskonto) merkitään suoritettu oppimäärä. Taito- ja taideaineiden osalta merkitään todistukseen oppilaan opiskelemien oppiaineiden laajuus vuosiviikkotunteina. Taito- ja taideaineiden osalta opintojen laajuus merkitään viidenneltä vuosiluokalta alkaen. Päättötodistukseen tulee maininta siitä, että oppilaan opinto-ohjelmaan on kuulunut oppilaanohjausta ja työelämään tutustumista. Arviota oppilaan työskentelystä ja käyttäytymisestä ei merkitä päättötodistukseen.

Kaikki yhteisiin oppiaineisiin liittyvät valinnaiset aineet merkitään päättötodistukseen välittömästi kyseisen oppiaineen alle. Numeroin arvosteltavista valinnaisista aineista merkitään nimi, vuosiviikkotuntimäärä ja annettu arvosana. Sanallisesti arvioitavan valinnaisen aineen nimen kohdalle tulee merkintä ”valinnaiset opinnot”, sen jälkeen kaikkien kyseiseen yhteiseen aineeseen liittyvien sanallisesti arvioitavien aineiden yhteenlaskettu vuosiviikkotuntimäärä sekä merkintä ”hyväksytty”.

Ne valinnaisena opiskeltavat vieraat kielet ja muut valinnaiset aineet, jotka eivät liity mihinkään yhteiseen oppiaineeseen merkitään päättötodistukseen otsikon ”muut valinnaiset aineet” alle. Aineesta mainitaan nimi, vuosiviikkotuntimäärä, mahdollinen oppimäärä sekä arvio joko numeroin tai merkinnällä ”hyväksytty”.

Mikäli oppilas vaihtaa valinnaisen aineen toiseen, päättötodistukseen merkitään molempien valinnaisaineiden nimet ja opiskellut vuosiviikkotuntimäärät. Kesken jääneen valinnaisaineen kohdalle tulee merkintä ”osallistunut”. Uudesta valinnaisaineesta tulee todistukseen joko numeroarvosana tai merkintä ”hyväksytty” vuosiviikkotuntimäärästä riippuen.

Mikäli oppilaan huoltaja pyytää kirjallisesti, ettei oppilaan päättötodistukseen merkitä numeroarvosanaa valinnaisena aineena opiskeltavasta kielestä, arvosana jätetään pois ja todistukseen tulee merkintä ”hyväksytty”. Toista kotimaista kieltä opetetaan kuitenkin yhteisenä oppiaineena ja se arvostellaan numeroin.

Päättötodistukseen voi kuulua liitteitä, esimerkiksi arvio oppilaan käyttäytymisestä ja työskentelystä sekä sanallinen liite alle kaksi vuosiviikkotuntia käsittävistä valinnaisista aineista. Jokaisesta liitteestä tulee ilmetä oppilaan tunnistetiedot. Päättötodistuksen liitteistä ei tule mainintaa päättötodistukseen.

Jos oppilas saa oman uskonnon opetusta, merkitään hänen saamansa arvio päättötodistukseen, mikäli kyseinen opetus on perusopetuksen järjestäjän antamaa. Uskonnollisen yhdiskunnan antamasta opetuksesta mahdollisesti saatua arvosanaa ei merkitä päättötodistukseen. Päättötodistukseen tulee merkintä oppiaineen opetuksessa käytetty kieli, mikäli jonkin oppiaineen perusopetuksen oppitunneista on päättövaiheessa opetettu vähintään puolet muulla kuin koulun opetuskielellä.

Jos oppilas opiskelee yksilöllisten oppimäärien mukaan, myös päättöarviointi voi olla sanallinen.

Päättötodistuksessa voidaan käyttää näissä oppiaineissa myös numeroarvostelua. Sekä numeroarvosana että sanallinen arvio varustetaan tähdellä (*). Todistuksen lisätietoja- kohtaan tulee merkintä siitä, että oppilas on opiskellut tähdellä merkityt (*) oppiaineet henkilökohtaisessa opetuksen järjestämistä koskevassa suunnitelmassa määritellyn yksilöllisen oppimäärän mukaan. Oppilaan, jonka opetus on järjestetty toiminta-alueittain, päättöarviointi on sanallinen.

Yhdeksännen luokan oppilaalle tulee antaa tarvittaessa jatko-opintoihin pyrkimistä varten välitodistus, jossa oppilaan osaaminen arvioidaan samoin perustein kuin päättötodistuksessa.